

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
BANKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI MBIKËQYRËS

VENDIM
Nr. 26, datë 28.3.2019

“PËR
MIRATIMIN E RREGULLORES “PËR LICENCIMIN, RREGULLIMIN DHE MBIKËQYRJEN E
OPERATORËVE TË SISTEMEVE PËR SHLYERJEN E TITUJVE ”

Në bazë dhe për zbatim të nenit 1, pika 4, shkronja “b”, nenit 43, shkronja “c”, nenit 53, pika 4, paragrafi i fundit, dhe nenit 72 të ligjit nr. 8269, datë 23.12.1997 “Për Bankën e Shqipërisë”, i ndryshuar; të neneve 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 dhe 14, dhe kreut III të ligjit nr. 133/2013, datë 29.04.2013 “Për sistemin e pagesave”; me propozimin e Guvernatorit dhe të Departamentit të Sistemeve të Pagesave, Kontabilitetit dhe Financës, Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë,

VENDOSI:

1. Miratimin e rregullore “Për licencimin, rregullimin dhe mbikëqyrjen e operatorëve të sistemeve për shlyerjen e titujve”, sipas tekstit bashkëlidhur vendimit.
2. Ngarkohen subjektet e kësaj rregulloreje me zbatimin e saj.
3. Ngarkohet Departamenti i Sistemeve të Pagesave, Kontabilitetit dhe Financës në Bankën e Shqipërisë me zbatimin e rregullore.
4. Ngarkohen Kabineti i Guvernatorit për publikimin e këtij vendimi në Fletoren Zyrtare të Republikës së Shqipërisë dhe Departamenti i Kërkimeve për publikimin e tij në Buletinin Zyrtar të Bankës së Shqipërisë.

Ky vendim hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare të Republikës së Shqipërisë.

SEKRETARI

KRYETARI

Elvis ÇIBUKU

Gent SEJKO

KREU I

Të përgjithshme

Neni 1

Qëllimi

Rregullorja synon të garantojë sigurinë, qëndrueshmërinë, mirëfunksionimin dhe efikasitetin e sistemeve për shlyerjen e titujve në Republikën e Shqipërisë.

Neni 2

Objekti

Objekti i rregullores është përcaktimi i kriterëve, afateve, dokumentacionit dhe procedurave për:

- a) licencimin e operatorëve të sistemeve për shlyerjen e titujve në Republikën e Shqipërisë;
- b) dhënien e miratimeve paraprake nga Banka e Shqipërisë dhe detyrimet për njoftime nga operatorët në Bankën e Shqipërisë gjatë ushtrimit të veprimtarisë;
- c) rregullimin dhe mbikëqyrjen e operatorëve gjatë ushtrimit të veprimtarisë së operimit të sistemeve për shlyerjen e titujve në Republikën e Shqipërisë.

Neni 3

Baza juridike

Rregullorja nxirret në bazë dhe për zbatim të:

- a) nenit 1, pika 4, shkronja “b”, nenit 43, shkronja “c”, nenit 53, pika 4, paragrafi i fundit, dhe nenit 72 të ligjit nr. 8269, datë 23.12.1997 “Për Bankën e Shqipërisë”, i ndryshuar;
- b) neneve 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 dhe 14 dhe kreut III të ligjit nr. 133/2013, datë 29.04.2013 “Për sistemin e pagesave”;
- c) marrëveshjes “Për bashkëpunimin për licencimin, rregullimin dhe mbikëqyrjen e sistemeve të shlyerjes së titujve dhe shtëpive të klerimit të titujve”, nr. prot. 4915, datë 05.10.2018 ndërmjet Bankës së Shqipërisë dhe Autoritetit të Mbikëqyrjes Financiare.

Neni 4

Subjektet

Subjekte të kësaj rregulloreje janë personat juridikë që kërkojnë të licencohen si operatorë të sistemeve për shlyerjen e titujve në Republikën e Shqipërisë.

Neni 5

Veprimtaria e subjekteve

Subjektet e kësaj rregulloreje licencohen dhe mbikëqyren për veprimtarinë e shlyerjes të titujve nëpërmjet një sistemi për shlyerjen e titujve sipas përcaktimit të legjislacionit në fuqi për sistemin e pagesave.

Neni 6 Përkufizime

1. Për qëllime të zbatimit të rregullores, termat e përkufizuar në nenin 5 të Ligjit për sistemin e pagesave kanë të njëjtin kuptim edhe në këtë rregullore.
2. Në këtë rregullore, fjalët në njëjës mund të interpretohen në shumës dhe anasjelltas, kurdoherë që një gjë e tillë është e nevojshme nga përmbajtja e dispozitës ose nga konteksti.
3. Termat në gjininë mashkullore nënkuptojnë dhe gjininë femërore dhe anasjelltas.
4. Përveç sa parashikohet në pikën 1 të këtij neni, për qëllime të zbatimit të rregullores, termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:
 - a) “Administrator” - është personi fizik sipas kuptimit të ligjit nr. 9901, datë 14.04.2008 “Për tregtarët dhe shoqëritë tregtare”, i ndryshuar;
 - b) “Aktive likuide” - është *cash*-i dhe instrumente të ngjashme me *cash*-in; si për shembull: certifikatat e depozitës ose instrumente të tjera të ngjashme të lëshuara nga banka, të cilat përfshijnë detyrimin për t’u rimbursuar me vlerë nominale;
 - c) “Autoriteti” - është Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare;
 - d) “Banka” - është Banka e Shqipërisë;
 - e) “Banka e shlyerjes” – nënkupton një bankë, e cila mban llogaritë në lidhje me pagesat, ku zhvillohet shlyerja e detyrimeve të cilat rrjedhin nga një sistem;
 - f) “Ekspozimi ndaj kredisë” - është një sasi ose vlerë, në bazë të së cilës ekziston rreziku, që një pjesëmarrës nuk do të shlyejë vlerën e plotë në maturim ose në çdo kohë pas kësaj;
 - g) “Klerimi” – është procesi i transmetimit, rikonsilimit dhe, në disa raste, konfirmimit të urdhërtransfertës përpara shlyerjes, potencialisht duke përfshirë netimin e urdhrave dhe vendosjen e pozicioneve përfundimtare për shlyerje;
 - h) “Kushtet ekstreme, por të mundshme të tregut” – nënkupton një set supozimesh bazuar në kushtet historike dhe ato hipotetike, duke përfshirë periudhat më të paqëndrueshme të përjetuara në tregjet ku sistemi operon;
 - i) “Ligji për sistemin” - është ligji nr. 133/2013, datë 29.04.2013 “Për sistemin e pagesave”;
 - j) “Ofrues likuiditeti” - nënkupton një ofrues të parave/mjeteve monetare ose aktiveve, i cili mund të jetë një pjesëmarrës i sistemit ose një palë e tretë/e jashtme.
 - k) “Operator” - është personi juridik, shoqëri aksionare, që i vetëm ose në bashkëpunim me persona të tjerë juridikë, operon një sistem për shlyerjen e titujve; Forma e organizimit si shoqëri aksionare rrjedh nga parashikimet për Regjistrarin në ligjin në fuqi “Për titujt”;
 - l) “Palë të interesuara” – janë pjesëmarrësit ose operatorët e sistemeve, të cilët ndikojnë dhe ndikohen, në dhe nga, rreziqet në një sistem, dhe, rast pas rasti, aktorët e tjerë të prekur (interesuar) të tregut;
 - m) “Rreziku i investimit” – është rreziku i humbjes nga ana e operatorit ose nga një pjesëmarrës kur operatori investon burimet financiare të tij ose të pjesëmarrësit të tij, p.sh. kolateralin;
 - n) “Rreziku i kredisë” - është rreziku që pala tjetër, qoftë një pjesëmarrës apo subjekt tjetër, nuk do të jetë në gjendje të përmbushë plotësisht detyrimet e tij financiare në maturim ose në çdo kohë në të ardhmen;
 - o) “Rreziku i kujdestarisë” – është rreziku, i cili shkaktohet nga humbje në aktivet e mbajtura në kujdestari nga një kujdestar apo nënkujdestar, si rrjedhojë e

- neglizhencës, mashtrimit, administrimit të dobët ose gabime në regjistrimin e të dhënave/kontabilizim;
- p) “Rreziku i likuiditetit” – është rreziku që pala tjetër, qoftë ajo një pjesëmarrës apo subjekt tjetër, nuk do të ketë fonde të mjaftueshme për të përmbushur detyrimet e saj financiare kur ato maturohen, edhe pse ai mund të ketë fonde të mjaftueshme për të përmbushur detyrimet në të ardhmen;
 - q) “Rreziku i përgjithshëm i biznesit” - është çdo dëmtim i mundshëm i pozicionit financiar të sistemit nga pikëpamja e biznesit si pasojë e një rënieje në të ardhurat ose një rritjeje në shpenzimet e tij, në mënyrë të tillë që shpenzimet tejkalojnë të ardhurat dhe si rrjedhojë humbjet duhet t’i ngarkohen kapitalit;
 - r) “Rreziku i tregut” – është rreziku i humbjeve, si në rastin e pozicioneve të regjistruara në bilanc ashtu dhe ato jashtë bilancit, që rrjedhin nga lëvizjet në çmimet e tregut;
 - s) “Rreziku ligjor” - është rreziku i cili rrjedh nga moszbatimi ose zbatimi jo i duhur i ligjeve/akteve nënligjore apo detyrimeve kontraktore, zakonisht duke rezultuar në një humbje;
 - t) “Rreziku operacional” – është rreziku i krijuar nga mangësitë në sistemet e informacionit ose procedurat e brendshme, gabimet njerëzore, dështime në administrimin e situatave, ndërprerje të shkaktuara nga ngjarjet e jashtme ose nga shërbimet e kontraktura të cilat shkaktojnë zvogëlimin, përkeqësimin apo pezullimin e shërbimeve të ofruara nga një sistem;
 - u) “Rreziku principal” – është rreziku që pala tjetër të humbasë vlerën e plotë të përfshirë në një transaksion, për shembull: rreziku që një shitës i një aktivi financiar të dorëzojë pasurinë në mënyrë të pakthyeshme, pa marrë pagesën, apo rreziku që një blerës financiar të paguajë për të në mënyrë të pakthyeshme, por të mos marrë aktivin;
 - v) “Sistem” - është sistemi për shlyerjen e titujve;
 - w) “Sistemet e ndërlidhura” – dy ose më shumë sisteme, të cilat nëpërmjet marrëveshjeve kontraktuale ose operacionale lidhin infrastrukturat/sistemet e tyre në mënyrë direkte ose nëpërmjet një ndërmjetësi;
 - x) “Sistemi i shlyerjes neto (DNS)” - nënkupton një sistem i cili shlyen mbi një bazë neto në fund të një cikli të shlyerjes të paracaktuar, si për shembull në fund ose gjatë një dite pune. Ky sistem mund të jetë me garanci ose pa garanci, duke nënkuptuar garantimin ose jo të pozicioneve neto;
 - y) “Sistemi për shlyerjen e titujve” - është një marrëveshje formale ose një bazë rregullative, e cila është e detyrueshme ndërmjet 3 apo më shumë pjesëmarrësish, me rregulla të përbashkëta dhe marrëveshje të standardizuara për ekzekutimin e urdhërtransfertave të instrumenteve financiare ndërmjet pjesëmarrësve. Ekzekutimi përfshin llogaritjen (klerimin) e detyrimit të pjesëmarrësve dhe shlyerjes së tyre;
 - z) “Shlyerje” – është përfundimi/realizimi i një transaksioni ose përpunimi me qëllim përmbushjen e detyrimeve të pjesëmarrësve nëpërmjet transferimit të fondeve dhe/ose titujve. Shlyerja mund të jetë përfundimtare ose e përkohshme.

KREU II **Licencimi**

Neni 7 **Autoriteti licencues**

Banka është autoriteti përgjegjës për licencimin e operatorëve të sistemit për shlyerjen e titujve në përputhje me dispozitat e Ligjit për sistemin dhe të rregullores.

Neni 8

Kërkesa për kapitalin

1. Shuma e kapitalit fillestar minimal për t'u licencuar si operator i sistemit për shlyerjen e titujve është 50,000,000 lekë.
2. Kapitali minimal për regjistrarin, i cili ofron shërbime të klerimit dhe shlyerjes, duhet të jetë të paktën sa kapitali më i madh midis kapitalit minimal të kërkuar nga Autoriteti për regjistrarin dhe kapitalit minimal të kërkuar nga Banka për sistemin e shlyerjes së titujve.
3. Shuma e kapitalit fillestar minimal nuk:
 - a) duhet të jetë hua, kredi ose paradhënie nga subjekte të treta;
 - b) përfshin pagesat dhe/ose shpenzimet për blerjen ose për marrjen me qira të ambienteve dhe pajisjeve të punës për operimin e sistemit të shlyerjes për titujt.
4. Banka ka të drejtë të kërkojë sqarime dhe të bëjë verifikime të mëtejshme lidhur me burimin/et e krijimit të kontributeve/fondeve që do të shërbejnë si kapital fillestar minimal.
5. Banka në konsultim edhe me Autoritetin, ka të drejtë t'i kërkojë në çdo kohë operatorit të rrisë kapitalin dhe burimet e tij financiare dhe të adoptojë përmirësime në procese e në procedura, për të siguruar funksionimin e sigurt, të rregullt dhe të vazhdueshëm të sistemit.
6. Kapitali minimal, së bashku me burime të tjera financiare (fitimi dhe rezervat) të sistemit, është proporcional ndaj rreziqeve që mbart aktiviteti i kryer, dhe në çdo kohë duhet të jetë i mjaftueshëm për të siguruar:
 - a) që sistemi garantohej ndaj rreziqeve operacionale, ligjore, të kujdestarisë, të investimit dhe të biznesit;
 - b) plotësimin e nevojave kritike gjatë ndërprerjes ose ristrukturimit të veprimtarisë për një periudhë të paktën 6 (gjashtë) mujore nën supozimet e skenarëve të stresit.
7. Operatori miraton dhe rivlerëson rregullisht politikat e nevojshme:
 - a) në lidhje me rritjen e kapitalit shtesë bazuar në përqasjen e kapitalit aksionar ose sipas përcaktimeve të pikës 6 të këtij neni;
 - b) të cilat garantojnë ndërprerjen ose ristrukturimin e veprimtarisë dhe shërbimeve në mënyrën e duhur në rastet kur nuk mund të rrisë kapitalin.
8. Politikat e përcaktuara në pikën 7 i dërgohen Bankës, e cila mund t'i kërkojë operatorit t'i rishikojë përsëri kur ato konsiderohen si jo të mjaftueshme për garantimin e një funksionimi të sigurt dhe efikas të sistemit.

Neni 9

Licenca

1. Licenca është e pakufizuar në kohë, e patransferueshme dhe e patjetërsueshme.
2. Licenca përfshin emrin tregtar të operatorit, emërtimin "Sistem i Shlyerjes së Titujve", numrin dhe datën e lëshimit.

3. Licenca miratohet dhe nënshkruhet nga Guvernatori i Bankës.

Neni 10

Kërkesa në lidhje me dokumentacionin

1. Kërkesa për licencim për sistem për shlyerjen e titujve bëhet me shkrim nga aksionarët ose administratori i subjektit (sipas Formularit nr. 1, bashkëlidhur rregullores) ose nga një person i autorizuar ligjërisht prej tyre (sipas Formularit nr. 2, bashkëlidhur rregullores).
2. Kërkesa shoqërohet me dokumentacionin e mëposhtëm:
 - a) statutin e shoqërisë;
 - b) aktin e themelimit në rastin e një shoqërie të sapokrijuar;
 - c) listën e aksionarëve dhe pjesëmarrjen e tyre në kapitalin e shoqërisë, në mënyrë të tillë që të identifikohen qartë aksionarët e fundit kontrollues, vendregjistrimi i tyre dhe pjesëmarrja në kapitalin e shoqërisë;
 - d) ekstraktin e regjistrimit të subjektit si person juridik në Regjistrin e Qendrës Kombëtare të Biznesit¹, në të cilin të jetë e përcaktuar veprimtaria për të cilën kërkohet të licencohet;
 - e) vërtetimet e mëposhtme të lëshuara nga organet kompetente sipas juridiksionit territorial për aksionarët, administratorin dhe/ose përfaqësuesin ligjor:
 - i. se personi nuk është në ndjekje penale,
 - ii. se personi nuk është në gjykim për vepra penale,
 - iii. se personi nuk është i dënuar penalisht,
 - iv. nga Regjistri qendror i përmbaruesve gjyqësorë pranë Ministrisë së Drejtësisë, se personi nuk është në proces ekzekutimi të detyrueshëm për detyrime pasurore të pashlyera;Dokumentet e sipërcituara duhet të jenë lëshuar jo më herët se 3 (tre) muaj nga data e paraqitjes në Bankë.
 - f) dokumentacionin për kapitalin dhe burimin e tij:
 - i. deklaratë noteriale të aksionerëve se burimi i kapitalit fillestar të paguar të subjektit nuk është hua, kredi ose paradhënie nga subjekte të treta,
 - ii. deklaratë noteriale të aksionerëve mbi burimin e krijimit të kapitalit fillestar të paguar dhe për çdo shtesë të tij gjatë zhvillimit të veprimtarisë, të shoqëruar me dokumentacionin vijues: evidenca e burimit të krijimit të fondeve, e paraqitur në një formë të pranueshme ligjore (raporti i ekspertit kontabël të autorizuar, bilanci kontabël vjetor, dhurata ose burime të tjera të destinuara për blerjen e aksioneve të subjektit) dhe certifikata e autoriteteve kompetente që siguron të dhëna për bilancin e shoqërisë dhe rregullshmërinë e pagesës së tatimeve dhe taksave,
 - iii. vërtetim nga banka ose dega e bankës së huaj të licencuar nga Banka, që subjekti ka bllokuar, në një llogari pranë saj, shumën e kapitalit të kërkuar sipas nenit 8, pika 1 dhe kriteret e pikës 2 ose 3 sipas rastit. Kjo shumë zhblokohet nëpërmjet njoftimit të Bankës, në përfundim të procedurës së licencimit;

¹ Ose çdo institucion i barasvlefshëm ku regjistrohen bizneset.

- g) dokumentacionin për aksionarët në rastin kur ata janë persona juridikë:
- i. statutin dhe ekstraktin e regjistrit tregtar (për personat juridikë të huaj – aktet e barasvlefshme/ekuivalente juridikisht sipas legjislacionit/juridiksionit të huaj),
 - ii. vendimin e organit vendimmarrës të shoqërisë për pjesëmarrjen në kapitalin e operatorit,
 - iii. vërtetimin nga autoritetet përkatëse për shlyerjen e detyrimeve fiskale (për personat juridikë të huaj – aktet e barasvlefshme/ekuivalente juridikisht sipas legjislacionit/juridiksionit të huaj);
- h) dokumentacionin për aksionarët në rastin kur ata janë persona fizikë tregtarë ose individë:
- i. për personat fizikë tregtarë ekstraktin e regjistrimit në regjistrin tregtar dhe vërtetim nga organet e tatim-taksave për shlyerjen e rregullt të detyrimeve fiskale,
 - ii. për individët:
 - dokumentin e identifikimit (emër, mbiemër, kombësi, shtetësi), adresën e saktë të vendbanimit dhe një CV të nënshkruar,
 - listën e bizneseve në të cilat aksionari ka pjesëmarrje influencuese, ekstraktin e regjistrit tregtar për secilin rast, si dhe të dhëna mbi ndonjë rast paaftësie paguese dhe/ose falimentimi,
- i) dokumentacionin për administratorin:
- i. vendimin e organeve vendimmarrëse të shoqërisë për emërimin e tij,
 - ii. dokumentin e identifikimit,
 - iii. CV-në e nënshkruar,
 - iv. diplomën universitare dhe dokumente që vërtetojnë kualifikimet e tjera të administratorit,
 - v. të paktën një referencë nga punëdhënës të mëparshëm,
 - vi. deklaratën personale për shlyerjen e rregullt të detyrimeve fiskale.
- j) një përshkrim të detajuar të aktivitetit të subjektit dhe të pasqyrave financiare të audituara për tre vitet e fundit ose për periudhën e ushtrimit të veprimtarisë së shoqërisë, me përjashtim të rastit kur është një shoqëri në proces themelimi;
- k) planin e biznesit, për një periudhë jo më pak se 3 (tre) vjet, me përmbajtje si më poshtë:
- i. një plan për zhvillimin dhe konceptin ekonomik të aktivitetit të subjektit, i cili duhet të bazohet në vlerësime realiste dhe të justifikojë aftësitë e subjektit për të përdorur burimet teknike dhe financiare, si dhe sistemet dhe procedurat në mënyrë të tillë që të garantojë një funksionim normal dhe të qëndrueshëm të veprimtarisë, për të cilën subjekti kërkon të licencohet; parashikimi i të ardhurave dhe shpenzimeve për 3 (tre) vitet e para të veprimtarisë bëhet sipas Formularit nr. 3, bashkëlidhur rregullores,
 - ii. një analizë të rreziqeve ndaj të cilave subjekti dhe/ose pjesëmarrësit janë të

- ekspozuar ose mund të ekspozohen në të ardhmen, parimet dhe masat për administrimin e rreziqeve,
- iii. një përshkrim të pajisjeve teknike dhe burimeve të nevojshme për të kryer veprimtarinë, duke përfshirë këtu sisteme të përshtatshme kompjuterike, informatike, kontabël dhe të regjistrimit,
 - iv. një informacion lidhur me mjediset/vendndodhjen/ambientet ku subjekti parashikon të kryejë aktivitete, pajisjet përkatëse, si dhe masat e sigurisë për ruajtjen e tyre, dhe
 - v. një përshkrim të organigramës, duke përfshirë skemën organizative;
- l) rregullore/manuale dhe dokumente në lidhje me administrimin e sistemit duke përfshirë:
- i. strukturën organizative dhe përgjegjësitë kryesore për çdo funksion ose njësi organizative,
 - ii. sistemet dhe procedurat për identifikimin, administrimin, kontrollin dhe raportimin e rreziqeve ku operatori i sistemit ose pjesëmarrësi janë të ekspozuar ose mund të ekspozohen në të ardhmen,
 - iii. sistemet dhe mekanizmat e auditit të brendshëm, procedurat administrative dhe kontabël, të cilat përfshijnë metodat dhe mjetet e monitorimit dhe kontrollit efektiv të rrezikut, duke përfshirë këtu edhe rrezikun e përdorimit të sistemit për pastrimin e parave dhe financimin e terrorizmit,
 - iv. masat që sigurojnë vijueshmërinë dhe qëndrueshmërinë e ofrimit të shërbimeve të sistemit,
 - v. procedurat dhe masat për një drejtim sa më të mirë të konflikteve potenciale të interesit që mund të lindin gjatë kryerjes së veprimtarisë me palët e lidhura,
 - vi. përshkrim të organizimit dhe administrimit të sistemit të informacionit, duke përfshirë mënyrën e ruajtjes dhe mbrojtjes së informacionit dhe të dhënave personale për pjesëmarrësit apo për subjektet e tjera të interesuara për t'u përfshirë në sistem,
 - vii. rregullat e operimit të sistemit,
 - viii. shërbimet që operatori parashikon të kontraktojë/nënkontrakttojë me palë të treta,
 - ix. projekt marrëveshjen tip me pjesëmarrësit, e cila përmban rregullat e përgjithshme dhe procedurat standarde për klerimin dhe shlyerjen e transfertave. Kërkuesi dorëzon të paktën tre marrëveshje të nënshkruara me tre pjesëmarrës, të lidhur me kushtin e hyrjes në fuqi pas marrjes së licencës,
 - x. kriteret e përgjithshme për pranimin, përjashtimin dhe mbikëqyrjen e pjesëmarrësve, si dhe të drejtat dhe detyrimet e palëve,
 - xi. përcaktimin e agjentit shlyerës dhe mënyrën e garantimit të përvokueshmërisë së urdhërtransfertës,
 - xii. mënyrën e pranimit të urdhërtransfertës, si dhe formën dhe strukturën e saj,
 - xiii. mënyrën e pranimit, si dhe formën dhe strukturën e informacionit për transaksionet në llogaritë e shlyerjes,
 - xiv. afatet kohore të pranimit të urdhërtransfertës, si dhe përcaktimin e çastit kur urdhër-transferta konsiderohet e hyrë në sistemin për shlyerjen e titujve,
 - xv. përcaktimin e çastit kur urdhërtransferta konsiderohet si e përvokueshme nga sistemi për shlyerjen e titujve,
 - xvi. metodat që garantojnë fondet për shlyerjen e urdhërtransfertave të pranuar

- në sistem,
- xvii. tarifat dhe komisionet e aplikuara ndaj pjesëmarrësve/nënpjesëmarrësve.
3. Dokumentacioni sipas pikës 2 paraqitet në gjuhën shqipe, në original ose në kopje të noterizuar. Në rastin e dokumentacionit të lëshuar nga autoritetet zyrtare përkatëse në shtete të huaja, të ndryshme nga Republika e Shqipërisë, dokumentacioni paraqitet i legalizuar nga autoritetet përgjegjëse.
 4. Dokumentacioni dorëzohet në Bankë me zarf të mbyllur ose dërgohet me postë të regjistruar/ose forma të tjera elektronike të pranuar nga Banka.
 5. Subjekti, përveç dokumentacionit të përcaktuar në këtë nen, dorëzon pranë Bankës edhe Formularët nr. 4 dhe nr. 5, bashkëlidhur rregullores.
 6. Formularët 1- 5 bashkëlidhur, janë pjesë përbërëse e kësaj rregulloreje.

Neni 11 **Kërkesa për administratorët**

Administratorët e operatorit plotësojnë të paktën kriteret e mëposhtme:

- a) të kenë diplomë universitare ose minimalisht të kenë kryer programin e ciklit të dytë të studimeve në institucionet e arsimit të lartë (në rastin e administratorëve, të diplomuar në Shqipëri), si rregull në ekonomi ose teknologji informacioni;
- b) të kenë përvojë profesionale jo më pak se 3 (tre) vjet, në pozicione drejtuese, në fushën financiare ose në ndonjë fushë tjetër të konsideruar të përshtatshme nga Banka;
- c) të kenë reputacion të lartë etik dhe profesional;
- d) të mos kenë shkaktuar ose të mos kenë qenë përgjegjës për falimentimin e ndonjë subjekti që ushtron aktivitet ekonomik;
- e) të mos jenë në ndjekje penale ose të mos jenë shpallur fajtorë nga gjykata për një vepër penale me rrezikshmëri të lartë shoqërore;
- f) të mos kenë qenë subjekt i procedurave të deklarimit të paaftësisë paguese ose falimentimit, si dhe të jenë të çliruar nga pagesa e detyrimeve pasurore të kaluara;
- g) të mos jenë ndëshkuar nga Banka gjatë 5 (pesë) viteve të fundit për shkelje të rënda të legjislacionit bankar.

Neni 12 **Kriteret për dhënien ose refuzimin e licencës**

1. Banka merr vendim për dhënien e licencës vetëm kur krijon bindjen se operatori plotëson kërkesat e Ligjit për sistemin dhe të rregullores.
2. Në rastet kur operatori do të operojë një sistem për shlyerjen e titujve si pjesë e aktivitetit të një regjistri, operatori merr licencën nga Banka vetëm pas licencimit nga Autoriteti për këtë veprimtari;
3. Banka refuzon dhënien e licencës kur nuk plotësohen kërkesat e Ligjit për sistemin dhe të rregullores, veçanërisht në rastet e mëposhtme:
 - a) në gjykimin e saj, plan biznesi i propozuar nuk paraqet besueshmëri për realizimin e veprimtarisë së sistemit;

- b) të paktën njëri nga administratorët nuk përmbush çdonjërin prej kritereve të parashikuara në nenin 11 të kësaj rregulloreje;
 - c) të paktën njëri nga aksionarët:
 - i. ka qenë subjekt i procedurave të deklarimit të paaftësisë paguese ose falimentimit,
 - ii. nuk paraqitet informacion lidhur me identitetin e tij;
 - d) vërtetohet se të paktën njëri nga aksionarët:
 - i. është në ndjekje penale ose është dënuar nga gjykata me vendim gjyqësor të formës së prerë për kryerjen e një vepre penale me rrezikshmëri të lartë shoqërore,
 - ii. është në ndjekje penale ose është dënuar nga gjykata me vendim gjyqësor të formës së prerë për kryerjen e një vepre penale që lidhet me pastrimin e parave ose me financimin e terrorizimit,
 - iii. ndaj tij është marrë vendimi nga gjykata për moslejimin e ushtrimit të profesionit;
 - e) nuk zotëron shumën e kapitalit fillestar minimal të kërkuar nga Banka;
 - f) mënyra se si do të organizohet dhe realizohet veprimtaria nga subjekti nuk trajton në mënyrë të mjaftueshme ekspozimet ndaj rreziqeve të ndryshme;
 - g) nuk paraqiten evidenca bindëse në lidhje me sigurimin e vijueshmërisë dhe qëndrueshmërisë në ofrimin e shërbimeve të sistemit, administrimin e sistemit të informacionit, si dhe mënyrën e ruajtjes dhe mbrojtjes së informacionit dhe të dhënave personale.
4. Banka bashkëpunon me Autoritetin si dhe autoritete të tjera vendase ose të huaja me qëllim shkëmbimin e informacioneve dhe bashkërendimin e veprimtarive në kuadër të licencimit të operatorit për shlyerjen e titujve.
 5. Banka, brenda 15 (pesëmbëdhjetë) ditëve pune nga data e marrjes së vendimit sipas pikës 1 ose 3 të nenit, i njofton subjektin vendimin për dhënien e licencës ose e njofton atë me shkrim mbi refuzimin e dhënies së saj, të shoqëruar me arsyet përkatëse.
 6. Në rastin e vendimit për dhënien e licencës, Banka njofton me shkrim subjektin edhe mbi detyrimin e tij për të marrë miratimin nga Autoriteti për veprimtarinë e klerimit dhe të shlyerjes përpara fillimit të veprimtarisë.

Neni 13

Procedurat dhe afatet për shqyrtimin e kërkesës për licencim

1. Banka shqyrton dokumentacionin e paraqitur në përputhje me kërkesat e Ligjit për sistemin dhe të rregullores.
2. Nëse dokumentacioni i paraqitur nuk është i plotë dhe/ose nuk përmbush kërkesat e përcaktuara në rregullore, Banka brenda 30 (tridhjetë) ditëve pune i dërgon njoftim subjektit për mangësitë ose për mospërputhjet me dispozitat e Ligjit për sistemin dhe të rregullores, së bashku me kërkesën për informacion ose dokumentacion shtesë.
3. Banka jep ose refuzon dhënien e licencës brenda 3 (tre) muajve nga data e pranimit të kërkesës për licencë.

4. Data e pranimit të kërkesës për licencë konsiderohet data kur kërkuesi ka dorëzuar të gjitha kërkesat për dokumentacion sipas nenit 10 të rregullores. Kjo datë i njoftohet me shkrim subjektit nga Banka.
5. Banka ndërpret procedurat e shqyrtimit të kërkesës për licencë në rast se të dhënat dhe/ose dokumentacioni i kërkuar për licencim nuk plotësohet brenda 6 (gjashtë) muajve pas datës së aplikimit fillestar për licencë. Në rast të ndërprerjes së procedurës së shqyrtimit të kërkesës për licencë, Banka njofton me shkrim subjektin.
6. Banka pas paraqitjes së dokumentacionit të plotë sipas kërkesave të Ligjit për sistemin dhe të rregullores, si dhe pas plotësimit të informacionit shtesë sipas pikës 2 të nenit:
 - a) shqyrton dhe analizon dokumentacionin e paraqitur;
 - b) vlerëson aftësinë profesionale të administratorëve;
 - c) nëse e çmon të nevojshme, organizon takime me operatorin për të diskutuar planbiznesin e paraqitur dhe probleme të tjera të lidhura me veprimtarinë e propozuar;
 - d) vlerëson sistemet në bashkëpunim edhe me ekspertë të jashtëm, nëse konsiderohet e nevojshme.
7. Banka mund të inspektojë mjediset/zyrat ku do të zhvillohet veprimtaria e subjektit, me qëllim verifikimin e plotësimit të kushteve teknike dhe të sigurisë për ushtrimin e tyre.
8. Shqyrtimi i dokumentacionit të licencimit dhe inspektimi i mjediseve/zyrave të punës kryhet nga Departamenti i Sistemeve të Pagesave, Kontabilitetit dhe Financës, në bashkëpunim rast pas rasti me Departamentin Juridik, Departamentin e Mbikëqyrjes, Departamentin e Teknologjisë së Informacionit dhe me Departamentin e Sigurimit dhe Mbrojtjes në Bankë.

Neni 14

Publikimi i vendimit/urdhrit për dhënien e licencës

Banka publikon vendimin/urdhrit për dhënien e licencës të operatorit të sistemit në mënyrën që e gjykon më të përshtatshme.

Neni 15

Komisioni

1. Subjekti që kërkon dhënien e licencës për të operuar sistemin paguan një komision për përpunimin e kërkesës për licencë në shumën 30,000 (tridhjetëmijë) lekë në Bankë, në momentin e paraqitjes së kërkesës dhe dokumentacionit përkatës.
2. Komisioni nuk rimbursohet në rast refuzimi të dhënies së licencës nga Banka.

Neni 16

Revokimi ose pezullimi i licencës

1. Banka mund të revokojë ose pezullojë licencën në rastet:
 - a) e përcaktuara në nenin 7, pika 1 të Ligjit për sistemin;

- b) e moszbatimit të masave të parashikuara në nenin 49, pika 1, shkronjat “a” dhe “b” të rregullores, të cilat në opinionin e Bankës mund të çojnë në kërcënimin e stabilitetit të sistemit financiar të vendit;
 - c) propozimit nga Autoriteti dhe arritjes së dakordësisë me Bankën, në vijim të konsultimeve të përbashkëta;
 - d) kur kërkohet nga vetë operatori.
2. Rastet e parashikuara në pikën 1, shkronjat “a” dhe “b” të këtij neni konsultohen dhe me Autoritetin.
 3. Në rastin e revokimit të licencës nga Banka, operatori krijon dhe zbaton procedura të cilat garantojnë se shlyerja dhe transferimi i aktiveve të klientëve, pjesëmarrësve dhe infrastrukturave të tjera kryhet në kohë dhe në mënyrën e duhur.
 4. Në rastin kur pezullimi ose revokimi i licencës kërkohet nga vetë operatori:
 - a) operatori duhet të njoftojë Bankën e Shqipërisë 3 (tre) muaj përpara pezullimit ose ndërprerjes së veprimtarisë;
 - b) kërkesa për pezullim ose revokim nga ana e operatorit duhet të shoqërohet me një plan veprimi, i cili duhet të parashikojë të gjitha masat e nevojshme për përmbushjen në kohë të të gjitha detyrimeve të operatorit ndaj pjesëmarrësve, të krijuara nga procesimi i transaksioneve në sistem.
 5. Banka menjëherë pasi informohet mbi kushtet dhe arsyet e pezullimit ose revokimit të licencës sipas pikës 4 të këtij neni konsultohet me Autoritetin mbi vendimin për pezullim ose revokim të licencës.
 6. Banka mund të pezullojë pjesërisht operatorin për veprimtari, aktivitete ose instrumente financiare të caktuara, të cilat vlerësohet se janë në kundërshtim me parimet mbikëqyrëse të përcaktuara në këtë rregullore dhe akte të tjera nënligjore të Bankës dhe cenojnë qëndrueshmërinë dhe sigurinë e sistemit.
 7. Vendimi/urdhri për pezullimin ose revokimin e licencës, i arsyetuar, i komunikohet menjëherë me shkrim operatorit dhe publikohet në mënyrën që gjykohet më e përshtatshme nga Banka.
 8. Operatori ndalohet të kryejë veprimtaritë e përcaktuara në licencë pas hyrjes në fuqi të vendimit/urdhrit të Bankës për revokimin ose pezullimin e saj, për aq kohë sa zgjat afati i pezullimit në këtë rast.
 9. Vendimi/urdhri për revokimin ose pezullimin e licencës miratohet dhe nënshkruhet nga Guvernatori i Bankës.

KREU III

Miratimet paraprake dhe detyrimet për njoftim

Neni 17

Miratimet paraprake

1. Operatori i sistemit, pa miratimin paraprak të Bankës dhe në vijim të Autoritetit, nuk mund:
 - a) të zvogëlojë kapitalin;
 - b) të emërojë një ose disa administratorë;
 - c) të nënshkruajë marrëveshje me të tretët për kontraktimin e një shërbimi të caktuar (*outsourcing*) që ka lidhje me veprimtarinë për të cilën është licencuar.
2. Banka jep ose refuzon, në mënyrë të arsyetuar, miratimin paraprak, sipas pikës 1, brenda 2 (dy) muajve nga paraqitja e plotë e kërkesës, mbështetur në dokumentacionin e përcaktuar në nenin 18 të rregullores.
3. Miratimet paraprake ose refuzimet nënshkruhen nga Zëvendësguvernatori i Parë i Bankës.

Neni 18

Kërkesa në lidhje me dokumentacionin për miratimet paraprake

1. Operatori i sistemit për të marrë miratimet paraprake të parashikuara në nenin 17 të rregullores paraqet një kërkesë me shkrim pranë Bankës të shoqëruar me dokumentacionin e mëposhtëm:
 - a) për zvogëlimin e kapitalit:
 - i. vendimin e asamblesë për zvogëlimin e kapitalit,
 - ii. relacionin shoqërues me arsyet e këtij ndryshimi;
 - b) për të emëruar administratorin/ët:
 - i. vendimin e strukturës vendimmarrëse për emërimin e administratorit/ëve,
 - ii. dokumentacionin sipas shkronjës “i” të pikës 2 të nenit 10 të rregullores;
 - c) për marrëveshjet me të tretët (*outsourcing*) dhe ndërlidhjet me infrastruktura të tjera:
 - i. kontratat përkatëse (të lidhura me kushtin e hyrjes në fuqi pas dhënies së miratimit paraprak nga ana e Bankës), të cilat duhet të parashikojnë edhe detyrimin e nënkontraktorit/kontraktorit për të raportuar pranë Bankës, si dhe të drejtën e Bankës për t’i mbikëqyrur, në varësi të rëndësisë që paraqet për sigurinë e sistemit për shlyerjen e titujve, shërbimi i nënkontraktuar/kontraktuar,
 - ii. vendimin e organit drejtues për lidhjen e marrëveshjeve me të tretët (*outsourcing*),
 - iii. analiza/vlerësime dhe dokumentacione të organeve drejtuese të operatorit, të cilat sigurojnë:
 - se cilësia e shërbimeve dhe vijimësia e veprimtarisë nuk cenohen apo komprometohen nga transferimi i aktiviteteve,
 - se ofruesi i shërbimit ka reputacion, eksperiencën e duhur, si dhe një situatë financiare të qëndrueshme,
 - njohjen dhe kontrollin mbi rreziqet që mund të rrjedhin nga transferimi i aktiviteteve.
2. Banka, sipas rastit, mund të kërkojë edhe dokumente shtesë, përveç sa është parashikuar në këtë nen.

Neni 19

Detyrimet për njoftim

1. Operatori njofton menjëherë Bankën në rastet e:
 - a) ngjarjeve të jashtëzakonshme në rast të paaftësisë pague ose ndërprerjen e veprimtarisë së pjesëmarrësve në sistem;
 - b) ngjarjeve të jashtëzakonshme në rast të problemeve në funksionimin e sistemit, duke përfshirë masat korrigjuese të ndërmarra;
 - c) ngjarjeve të veçanta që mbulojnë të dhënat specifike të kërkuara nga Banka me qëllim kryerjen e mbikëqyrjes mbi operacionet e sistemit;
 - d) vlerësimit se ka shkaqe të justifikuara për ndërprerjen ose pezullimin e ndonjë prej aktiviteteve të sistemit;
 - e) vlerësimit se ka shkaqe për revokimin e licencës;
 - f) çdo ndryshimi në listën e pjesëmarrësve dhe në pjesëmarrësve të sistemit.

2. Operatori njofton Bankën brenda 30 (tridhjetë) ditëve për:
 - a) ndryshimin e emrit;
 - b) ndryshimin e statutit;
 - c) zmadhimin e kapitalit;
 - d) ndryshimet në strukturën e kapitalit;
 - e) ndryshime në strukturën organizative;
 - f) ndryshim të selisë dhe adresës;
 - g) largimin e administratorëve;
 - h) ndryshimin e rregulloreve të brendshme/metodat/çdo dokumentacion tjetër që shërben për të siguruar mirëfunksionimin e sistemit;
 - i) studimin e fizibilitetit për projekte të reja;
 - j) ndryshime në përmbajtjen e kontratave me pjesëmarrësit dhe në kontratat me operatorët e tjerë;
 - k) çdo ndryshim tjetër që është i detyrueshëm për regjistrim në regjistrin tregtar.

3. Në rastin e ndryshimit të emrit, pas kërkesës së operatorit, Banka e pajis atë me një format të ri licence në të cilin pasqyrohet emri i ri.

KREU IV

Parimet që rregullojnë veprimtarinë e operatorit

Neni 20

Përputhshmëria me parimet

1. Operatori kryen veprimtarinë e tij në përputhje me standardet dhe praktikat më të mira ndërkombëtare të Bankës Qendrore Evropiane (BQE) dhe Bankës për Rregullime Ndërkombëtare (BRN), të udhëhequra nga parimet e administrimit të kujdesshëm.

2. Në përmbushje të administrimit të kujdesshëm, operatori:
 - a) merr masat e duhura për kufizimin e rreziqeve direkte dhe indirekte, duke përfshirë dhe masat për mashtrimin dhe neglizhencën;
 - b) siguron nivele të larta të transparencës dhe përpikmërisë;
 - c) merr masa për funksionimin e vazhdueshëm dhe efikas të sistemit.

3. Parimet e administrimit të kujdesshëm, që do të shërbejnë për mbikëqyrjen e operatorëve, përcaktohen të përmbledhura në nenet 22 deri 43 të rregullores dhe do të detajohen në mënyrë të hollësishme me akt nënligjor të posaçëm të Bankës.
4. Në rastin e ndryshimeve të rëndësishme të funksionimit të sistemit, të shërbimeve të ofruara dhe futjes së shërbimeve të reja, operatori organizon forma të përshtatshme konsultimi me përdoruesit, në mënyrë që të vlerësohet ndikimi i nismës dhe përshtatshmëria e funksionaliteteve të ofruara.
5. Në mënyrë që të sigurohet ofrimi i shërbimeve të sigurta dhe efikase nga sistemi, operatori përmbush kërkesat specifike teknike, organizative dhe funksionale të përcaktuara në aktet nënligjore të Bankës.
6. Banka, për qëllime të mbikëqyrjes së sistemeve të licencuara në bazë të kësaj rregulloreje, publikon politikën e mbikëqyrjes, si dhe procedurat specifike për mbikëqyrjen e sistemit.
7. Zbatimi i parimeve mbikëqyrëse, të përcaktuara në këtë rregullore dhe në akte të tjera nënligjore të Bankës, nga ana e operatorit, monitorohet/mbikëqyret nga Banka në bashkëpunim me Autoritetin sipas Marrëveshjes “Për bashkëpunimin për licencimin, rregullimin dhe mbikëqyrjen e sistemeve të shlyerjes së titujve dhe shtëpive të klerimit të titujve”.

Neni 21

Mjediset dhe kushtet teknike

1. Operatori i sistemit siguron mjedise të përshtatshme për ushtrimin e veprimitarisë së tij. Këto mjedise konsiderohen të përshtatshme nëse ato përmbushin kërkesat teknike për të garantuar vijueshmëri të qëndrueshme të aktivitetit dhe përmbushin kriteret në vijim:
 - a) burimet teknike janë të dedikuara për aktivitete të caktuara;
 - b) garantojnë respektimin e rregullave teknike për instalimin dhe shfrytëzimin e pajisjeve në dispozicion, si dhe kryerjen e veprimitarisë së stafit nën kushtet optimale;
 - c) janë pajisur me një sistem alarmi kundër vjedhjes dhe zjarrit;
 - d) janë pajisur me masa sigurie, të cilat garantojnë ruajtjen e të dhënave edhe në raste zjarri;
 - e) ka burim kryesor të energjisë elektrike dhe një *back-up*;
 - f) garanton elemente të tjera të sigurisë së mjediseve sipas standardeve ndërkombëtare.
2. Kur operatori i sistemit përdor objekte/godina të marra me qira, kontrata e qirasë duhet të jetë me afat të përcaktuar për jo më pak se tre vjet.
3. Operatori i sistemit duhet të zotërojë pajisje të përshtatshme teknike për kryerjen e aktivitetit të licencuar.

4. Pajisjet teknike konsiderohen të përshtatshme nëse lejojnë një administrim të vazhdueshëm, të besueshëm dhe të qëndrueshëm të aktivitetit lidhur me operimin e sistemit.

Neni 22 **Rreziku ligjor**

1. Për qëllime të licencimit dhe mbikëqyrjes së operatorit, si dhe informimit të klientëve, operatori i sistemit miraton dhe zbaton rregulla, procedura dhe kontrata të qarta dhe të kuptueshme.
2. Operatori harton rregulla, procedura dhe kontrata, të cilat garantojnë siguri edhe në rastet e paraqitjes së paaftësisë paguese nga një pjesëmarrës.

Neni 23 **Qeverisja**

1. Operatori ka objektiva të dokumentuar, të cilët mbështesin sigurinë dhe efikasitetin e sistemit. Objektivat mbështesin stabilitetin financiar, si dhe ekzistencën e një tregu financiar të hapur dhe efikas.
2. Operatori ka rregulla efektive dhe të dokumentuara për qeverisjen, të cilat përcaktojnë linja të qarta dhe direkte në lidhje me përgjegjësitë dhe llogaridhënien. Këto rregulla duhet t'u paraqiten pronarëve, autoriteteve kompetente, pjesëmarrësve dhe në një nivel më të përgjithshëm edhe publikut. Operatori duhet të vendosë në dispozicion të publikut një version të përmbledhur të këtyre rregullave.
3. Rolet dhe përgjegjësitë e bordit drejtues janë të përcaktuara qartazi dhe marrin në konsideratë:
 - a) krijimin e objektivave strategjike për sistemin;
 - b) krijimin e procedurave të dokumentuara për funksionimin e sistemit, përfshirë këtu dhe procedura për identifikimin, adresimin dhe administrimin e konfliktit të interesit;
 - c) rishikimin periodik të performancës së bordit, si dhe anëtarëve të tij.
4. Bordi drejtues përbëhet nga anëtarë me aftësi dhe incentiva të përshtatshme, të cilat mundësojnë përmbushjen e roleve të shumfishta që ata kanë.
5. Rolet dhe përgjegjësitë e administrimit përcaktohen qartazi. Administrimi i operatorit të sistemit ka eksperiencë të mjaftueshme, aftësi dhe integritet që garanton operimin dhe administrimin e rrezikut me efikasitet dhe shmangien ndaj ekspozimeve.
6. Bordi krijon dhe mbikëqyr një kuadër për administrimin e rrezikut, i cili:
 - a) përfshin politikat e tolerancës ndaj rrezikut të sistemit;
 - b) përfshin përgjegjësitë dhe llogaridhënie për vendime në lidhje me administrimin e rrezikut dhe marrëdhëniet me palët e lidhura;
 - c) adreson procesin vendimmarrës në raste krizash ose emergjencash;
 - d) adreson funksionet e auditit të brendshëm.

Strukturat vendimmarrëse garantojnë se funksionet e administrimit të rrezikut dhe të auditit të brendshëm kanë kompetenca, pavarësi dhe akses të mjaftueshëm në procesin vendimmarrës.

7. Bordi garanton që vendimet e rëndësishme në lidhje me funksionet, rregullat dhe strategjitë e sistemit, dhe në veçanti në lidhje me procesin e klerimit dhe të shlyerjes, strukturën e operimit, qëllimin e produkteve të kleruara dhe të shlyera, si dhe teknologjia dhe procedurat e përdorura reflektojnë kërkesat legjitime të pjesëmarrësve, nënpjesëmarrësve dhe palëve të interesuara. Pjesëmarrësit, nënpjesëmarrësit dhe kur është e nevojshme publiku i gjerë, përfshihen në procese konsultimi për të tilla vendime.

Neni 24

Kuadri për administrimin e plotë të rreziqeve

1. Operatori i sistemit ka një kuadër të përshtatshëm për administrimin e rrezikut ligjor, të kreditit, likuiditetit, rrezikun operacional dhe të përgjithshëm të biznesit, si dhe rreziqeve të tjera të cilat mbart operimi i sistemit. Për këtë qëllim, operatori i sistemit ka politika të administrimit të rrezikut, procedura dhe sisteme që identifikojnë, matin, monitorojnë dhe administrojnë gamën e rreziqeve në sistem dhe të cilat rishikohen periodikisht.
2. Operatori ofron stimujt dhe, aty ku është e përshtatshme, kapacitetin për pjesëmarrësit dhe klientët e tyre për të administruar dhe zvogëluar rreziqet e tyre.
3. Operatori rishikon rregullisht rrezikun material që ai mbart dhe ia paraqet subjekteve të tjera, të tilla si sistemet e ndërlidhura, bankat e shlyerjes, ofruesit e likuiditetit ose ofruesit e shërbimeve teknike, si rezultat i ndërvarësisë dhe zhvillon mjete të përshtatshme administrimi për adresimin e këtyre rreziqeve.
4. Me qëllim administrimin e rreziqeve, operatori përcakton shërbimet dhe operacionet e tij me karakter kritik. Operatori ndërton skenarë specifikë, të cilët parashikojnë situata që pengojnë ofrimin e shërbimeve dhe operacioneve kritike, dhe në bazë të këtyre skenarëve vlerëson efektivitetin e opsioneve të zgjedhura për rikuperimin e sistemit.

Neni 25

Rreziku i kreditit

1. Operatori krijon një kuadër për matjen, monitorimin dhe administrimin e ekspozimit të kredisë ndaj pjesëmarrësve, si dhe rrezikun e kreditit të krijuar nga procesi i klerimit dhe shlyerjes në sistem.
2. Operatori identifikon të gjitha burimet e rrezikut të kreditit, në vazhdimësi mat dhe monitoron ekspozimin e kredisë dhe përdor mjete të përshtatshme për administrimin e këtij rreziku.

3. Një operator, duke përfshirë këtu dhe një sistem shlyerjeje neto me garanci shlyerjeje, i cili gjatë operimit të sistemit shkakton ekspozim në kredi ndaj pjesëmarrësve, mbulon ekspozimin ndaj secilit pjesëmarrës me kolateral, fonde garanci ose burime të tjera financiare.
4. Operatori, duke përfshirë këtu dhe një sistem shlyerjeje neto pa garanci shlyerjeje, në rastin kur pjesëmarrësit përballen me ekspozim në kredi të krijuar nga proceset e klerimit dhe shlyerjes në sistem, duhet të ketë rregulla dhe marrëveshje kontraktuale me pjesëmarrësit, të cilat parashikojnë zgjidhjen e situatave të tilla. Këto rregulla dhe marrëveshje kontraktuale garantojnë që operatori të disponojë burime financiare të mjaftueshme për mbulimin e këtij ekspozimi kundrejt dy pjesëmarrësve, të cilët së bashku me filialet e tyre, në terma të agreguara krijojnë ekspozimin më të lartë në sistem.
5. Operatori krijon rregulla dhe procedura për të adresuar humbjet nga dështimi (*default*) i një ose disa pjesëmarrësve për të mbuluar detyrimet e tyre ndaj sistemit. Rregullat dhe procedurat adresojnë alokimin e humbjeve të pambuluara që mund të ndodhin potencialisht duke përfshirë këtu ripagimin e fondeve që operatori ka marrë hua nga ofruesit e likuiditetit. Këto rregulla duhet të përfshijnë rregulla dhe procedura për të plotësuar çdo burim financiar të përdorur nga operatori në situata stresi.

Neni 26 Kolaterali

1. Operatori pranon përgjithësisht si kolateral ato aktive që mbartin rrezik të ulët krediti, likuiditeti dhe tregu.
2. Operatori krijon praktika të kujdesshme të vlerësimit dhe përcakton marzhe reduktuese (*haircuts*), të cilat testohen rregullisht dhe marrin në konsideratë dhe situata të stresuara të tregut.
3. Me qëllim reduktimin e nevojave për përshtatjet prociklike, operatori përcakton marzhe reduktuese (*haircuts*) të qëndrueshme dhe konservatore, të cilat kalibrohen duke përfshirë situata të stresuara të tregut, në një masë të praktikueshme dhe të kujdesshme.
4. Operatori shmang përqendrimin e mbajtjes së aktiveve të caktuara, të cilat ulin mundësinë për t'i kthyer në likuiditet në mënyrë të shpejtë dhe pa efekte të pafavorshme të çmimeve.
5. Operatori kur pranon kolateral ndërkufitar, duhet të zbusë rrezikun që lidhet me përdorimin e tij dhe të sigurohet që kolaterali të mund të përdoret në kohën e duhur.
6. Operatori përdor një sistem administrimi të kolateralit, që është i projektuar mirë dhe fleksibël në aspektin operacional.

Neni 27 Rreziku i likuiditetit

1. Operatori krijon një kuadër të plotë për administrimin e rrezikut të likuiditetit që rrjedh nga pjesëmarrësit e sistemit, bankat shlyerëse, agjentët *nostro*², bankat kujdestare, ofruesit e likuiditetit apo entitete të tjera.
2. Operatori zotëron mjete efektive operacionale dhe analitike me qëllim identifikimin, matjen dhe monitorimin e shlyerjes dhe lëvizjes së fondeve në kohën e duhur dhe në mënyrë të vazhdueshme, përfshirë edhe përdorimin e likuiditetit brenda ditës.
3. Operatori mban burime të mjaftueshme likuiditeti në të gjitha monedhat e përdorura për të mundësuar shlyerjen e detyrimeve në kohën e duhur, me një shkallë të lartë besueshmërie dhe në një spektër të gjerë skenarësh të mundshëm të stresit, të cilat përfshijnë, por nuk kufizohen në, dështimin e një pjesëmarrësi dhe filialeve të tij, çka do të gjeneronte detyrime më të larta për likuiditet, në terma të agreguar, për operatorin në kushte ekstreme, por të mundshme, të tregut.
4. Operatori shton burimet e likuiditetit me aktive të tjera për të plotësuar kërkesat për burime të mjaftueshme likuiditeti. Këto burime likuide janë të tregtueshme dhe të pranueshme si kolateral në çdo moment ose *ad hoc* pas një dështimi, pavarësisht nëse parapërgatitja dhe garantimi nuk mund të jetë i sigurt në raste ekstreme por të mundshme të tregut.
5. Kur pjesëmarrësi i shton këto burime, operatori garanton se këto aktive përmbushin kushtet e sipërcituara. Këto aktive supozohet se janë të tregtueshme dhe të pranueshme nëse janë marrë parasysh rregullat dhe praktika e bankave qendrore për pranimin e kolateralit. Operatori në planet e likuiditetit nuk përfshin supozime mbi disponueshmërinë e kreditimit në situata emergjente nga banka qendrore.
6. Operatori siguron një shkallë të lartë besueshmërie, duke treguar në mënyrë rigorozë kujdesin e duhur (*due diligence*), se çdo ofrues i burimeve të tij të likuiditetit, ka informacion të mjaftueshëm për të kuptuar dhe administruar rreziqet e tij të likuiditetit, si edhe ka aftësinë për të përmbushur detyrimet e tij sipas marrëveshjes. Për vlerësimin e besueshmërisë së performancës së ofruesit të likuiditetit në lidhje me një monedhë të caktuar, nëse konsiderohet e përshtatshme, mund të merret në konsideratë mundësia e tij për t'u kredituar nga banka qendrore emetuese e monedhës në qarkullim. Operatori teston rregullisht procedurat për aksesimin e burimeve të likuiditetit tek një ofrues likuiditeti.
7. Operatori i cili ka akses në shërbime dhe llogaritë e bankës qendrore, i përdor këto shërbime kur është e mundur, me qëllim për të administruar rrezikun e likuiditetit.
8. Operatori përcakton sasinë dhe teston rregullisht mjaftueshmërinë e burimeve të tij të likuiditetit, nëpërmjet një prove rezistence (*stress test*) rigorozë. Operatori krijon procedura të qarta për raportimin e rezultateve të provave të rezistencës (*stress test*) pranë strukturave vendimmarrëse dhe i përdor këto rezultate për të vlerësuar përshtatshmërinë dhe për të bërë rregullime në kuadrin e administrimit të rrezikut të likuiditetit. Gjatë procedurës së provës së rezistencës, merret në konsideratë një gamë e gjerë skenarësh të përshtatshëm. Këta skenarë përfshijnë luhatjet historike të çmimeve të pikut, ndryshime të faktorëve të tjerë të tregut si, përcaktuesit e çmimeve dhe kurbat e *yield*-eve, dështime të shumëfishta gjatë hapësirave të ndryshme kohore, presione të njëkohshme në tregjet e aktiveve dhe fondeve si dhe një spektër të gjerë të skenarëve të stres testeve të fokusuar në të ardhmen, në kushte ekstreme por të mundshme të tregut. Skenarët gjithashtu marrin në konsideratë projektimin dhe operacionet e sistemit, duke përfshirë të gjitha njësitë, të cilat ekspozojnë rrezik material të likuiditetit ndaj operatorit (si p.sh., bankat e shlyerjes, agjentët *nostro*,

² Agjent *nostro* është institucioni financiar ose banka, të cilët mundësojnë hapjen e një llogarie rrjedhëse për kryerjen e transaksioneve/veprimeve.

bankat kujdestare, ofruesit e likuiditetit dhe infrastrukturat e ndërlidhura), dhe aty ku është e përshtatshme, të mbulojnë edhe periudha disaditore.

9. Operatori përcakton rregulla dhe procedura të qarta për të mundësuar që shlyerjet e detyrimeve të bëhen efektive në të njëjtën ditë (*same day*) ose ku është e përshtatshme *intraday* (në mes të ditës) dhe disaditorëshe, në rastin kur shfaqet një dështim i një ose më shumë pjesëmarrësve. Këto rregulla dhe procedura adresojnë mangësitë e paparashikuara dhe potenciale/të mundshme të likuiditetit të pambuluar, synojnë të eliminojnë procedurën *unwinding*, revokimin ose vonesën e shlyerjes së detyrimeve brenda ditës, si edhe demonstrojnë se si operatori mund të plotësojë burimet e tij të likuiditetit, në situata stresi, duke mundësuar vijueshmërinë e sistemit në mënyrë të sigurt dhe të plotë.

Neni 28

Finaliteti i shlyerjes

1. Rregullat dhe procedurat e operatorit përcaktojnë në mënyrë të qartë momentin kur një urdhër konsiderohet i hyrë në sistem, i paravokueshëm dhe shlyerja konsiderohet finale.
2. Operatori bën publike rregullat mbi finalitetin e transferimit të titujve dhe të *cash*-it në sistem.
3. Shlyerja finale ndodh jo më vonë se në fund të datë valutës dhe është e preferueshme të finalizohet brenda ditës ose në kohë reale. Operatori siguron shlyerje finale brenda ditës me mënyrën e shlyerjes në kohë reale ose procesimit të *batch*-eve të shumëfishta.
4. Operatori përcakton në mënyrë të qartë momentin pas të cilit urdhërtransferat e pashlyera mund të revokohen nga sistemi.
5. Të gjitha transaksionet midis pjesëmarrësve të drejtpërdrejtë të një sistemi për shlyerjen e titujve shlyhen bazuar në parimin e dorëzimit kundrejt pagesës (*DvP*).
6. Për qëllime të administrimit të rreziqeve të cilat lidhen me shlyerjen, regjistrari i cili ofron dhe shërbime të klerimit dhe të shlyerjes krijon një fond garanci sipas legjisllacionit në fuqi për titujt.

Neni 29

Shlyerja e parave

1. Operatori kryen shlyerjen e parave në llogaritë e bankës qendrore, atëherë kur është praktike dhe e mundshme, me qëllim shmangien e rreziqeve të kreditit dhe likuiditetit.
2. Operatori, në qoftë se shlyerja nëpërmjet llogarive të bankës qendrore nuk është praktikisht e mundshme, minimizon dhe kontrollon në mënyrë rigoroze rrezikun e kreditit dhe likuiditetit, të cilat rrjedhin nga përdorimi i llogarive të bankave tregtare për shlyerje.
3. Në rastin kur shlyerja kryhet në llogaritë e bankës tregtare, operatori vendos dhe monitoron kritere rigoroze për kontrollin e agjentit shlyerës duke pasur parasysh, përveç të tjerave, rregullimin dhe mbikëqyrjen, aftësinë paguese, kapitalizimin, aksesin në likuiditet dhe besueshmërinë operationale. Operatori monitoron dhe administron gjithashtu përqendrimin e kreditit dhe ekspozimin e likuiditetit të agjentit shlyerës.

4. Në rastin kur operatori kryen shlyerjen në llogaritë e tij, monitoron dhe administron në mënyrë rigoroze rreziqet e tij të likuiditetit dhe të kreditit.
5. Në rastin kur shlyerja ndodh në llogaritë e bankës tregtare, marrëveshja midis palëve përcakton qartë momentin kur urdhërtransferta konsiderohet e shlyer në librat e agjentit shlyerës, momentin kur urdhërtransferta konsiderohet finale dhe e parevokueshme, si dhe disponueshmërinë e fondeve për t'u përdorur sa më shpejt të jetë e mundur ose të paktën deri në fund të ditës.
6. Në lidhje me datën e shlyerjes, është e rëndësishme që:
 - a) çdo pjesëmarrës në një sistem për shlyerjen e titujve i cili shlyen në këtë sistem, në llogaritë e tij ose për llogari të tretëve, transaksione me tituj të transferueshëm, instrumente të tregut të parasë, njësi të sipërmarrjeve të investimeve kolektive, i shlyen këto transaksione në datën e përcaktuar për shlyerje;
 - b) në lidhje me transaksionet e titujve të transferueshëm në shkronjën "a" të kësaj pike, të cilat tregtohen në tregje të rregulluara/bursë, data e shlyerjes është e preferueshme të jetë jo më vonë se dy ditë pune pas datës së tregtimit, por në asnjë rast më vonë se tre ditë pune nga tregtimi. Këto kërkesa nuk duhet të zbatohen për transaksione të cilat negociohen privatisht, por ekzekutohen në tregje të rregulluara/bursë, si dhe transaksionet që ekzekutohen në mënyrë dypalëshe, por raportohen në tregjet e rregulluara/bursë.

Neni 30 Dërgesat fizike

1. Rregullat e operatorit përcaktojnë në mënyrë të qartë detyrimet e tij për dorëzimin/shpërndarjen e instrumenteve fizike³ ose titujve.
2. Operatori identifikon, monitoron dhe administron rreziqet dhe kostot e lidhura me ruajtjen dhe dorëzimin e instrumenteve fizike ose titujve.

Neni 31 Sistemet e shlyerjes për vlera të këmbjera

Operatori i sistemit eliminon rrezikun principal duke siguruar që shlyerja e plotë e një detyrimi ndodh vetëm nëse ndodh edhe shlyerja finale e detyrimit të lidhur me të. Ky rregull ndiqet pavarësisht nëse shlyerja ndodh në bazë bruto ose neto dhe pavarësisht momentit kur ndodh finaliteti.

Neni 32 Rregullat dhe procedurat për mospërbushjen e detyrimeve

1. Operatori ka rregulla dhe procedura për rastin e mospërbushjes së detyrimeve si rrjedhojë e paaftësisë paguese (*default*) që e mundësojnë të vazhdojë të përmbushë detyrimet e tij edhe në rastin kur një pjesëmarrës i sistemit dështon, dhe të cilat adresojnë rikuperimin e burimeve mbas dështimit.

³ Në formë letër/ jo të dematerializuara në formë elektronike.

2. Operatori është i mirëpërgatitur të zbatojë rregullat dhe procedurat e tij të mospërbushjes së detyrimeve (*default*), duke përfshirë edhe procedura përkatëse të rezervuara të parashikuara në rregullat e tij.
3. Operatori bën publike aspektet kyçe të këtyre rregullave dhe procedurave.
4. Operatori teston dhe rishikon rregullat dhe procedurat në lidhje me mospërbushjen e detyrimeve, të paktën një herë në vit, ose pas çdo ndryshimi material të sistemit që ndikon tek këto rregulla dhe procedura. Operatori përfshin në këtë testim dhe rishikim edhe pjesëmarrësit e sistemit dhe palë të tjera të interesuara.

Neni 33

Rreziku i përgjithshëm i biznesit

1. Operatori ka sisteme administrimi dhe kontrolli të mirëstrukturuara, që mundësojnë identifikimin, monitorimin dhe administrimin e rreziqeve të përgjithshme të biznesit, përfshirë këtu edhe humbjet e mundshme që mund të lindin nga një zbatim i dobët i strategjive të biznesit, flukset negative monetare (*negative cash flow*) ose shpenzime operative të paparashikuara dhe në shuma të mëdha.
2. Operatori mban aktive likuide neto të financuara nga kapitali aksioner (si për shembull aksione të zakonshme, rezerva të krijuara ose fitime të tjera të mbajtura) duke garantuar kështu vijueshmërinë e operimit të sistemit dhe të ofrimit të shërbimeve nëse ndodhin humbje të përgjithshme të biznesit. Shuma e aktiveve likuide neto përcaktohet nga profili i rrezikut të biznesit të operatorit dhe nga periudha e kërkuar për rimëkëmbjen e operacioneve dhe shërbimeve kritike të sistemit, në mënyrën më të përshtatshme.
3. Operatori ka një plan rimëkëmbjeje të zbatueshëm, si dhe mban aktive likuide neto të mjaftueshme për ta zbatuar këtë plan. Shuma e tyre duhet të jetë e barabartë me të paktën vlerën totale të shpenzimeve operative rrjedhëse të 6 muajve të fundit. Këto aktive janë përtej burimeve të mbajtura për të mbuluar mospërbushjen e detyrimeve prej pjesëmarrësve ose të tjera rreziqe. Megjithatë, kapitali i mbajtur sipas standardeve ndërkombëtare të kapitalit të bazuar në rrezik mund të përfshihet nëse konsiderohet e përshtatshme për të shmangur kërkesa të dublikuara për kapitalin.
4. Aktivitetet e mbajtura për të mbuluar rrezikun e përgjithshëm të biznesit duhet të jenë të cilësisë së lartë dhe mjaftueshëm likuide për t'i mundësuar operatorit që të përballojë shpenzimet rrjedhëse dhe ato të parashikuara duke pasur parasysh disa skenarë, përfshirë edhe situatat negative të tregut.
5. Operatori ka një plan të zbatueshëm për rritjen e mëtejshme të kapitalit, nëse ky i fundit i afrohet ose bie poshtë shumë më së kërkuar. Plani miratohet nga bordi drejtues dhe rishikohet rregullisht.

Neni 34

Rreziku i kujdestarisë dhe investimit

1. Operatori mban aktivitetet e tij dhe ato të pjesëmarrësve të tij në entitete të mbikëqyrura dhe të rregulluara (kujdestarë), të cilat kanë praktika të mira kontabiliteti, procedura mbrojtjeje dhe kontrole të brendshme që mbrojnë plotësisht këto aktive.

2. Operatori ka akses tek aktivet e tij dhe ato të pjesëmarrësve të tij në çdo rast kur kjo është e nevojshme.
3. Operatori vlerëson dhe njeh ekspozimet e tij ndaj kujdestarëve në tërësinë e marrëdhënieve me secilin.
4. Operatori harton strategjinë e tij të investimit, e cila është në përputhje me strategjinë e përgjithshme të administrimit të rrezikut, strategji e cila i bëhet publike të gjithë pjesëmarrësve. Investimet janë të cilësisë së lartë dhe janë mjaftueshëm likuide, pa efekte negative të çmimeve.

Neni 35 **Rreziku operacional**

1. Operatori krijon një kuadër të shëndetshëm për administrimin e rrezikut operacional i përbërë nga sisteme, politika, procedura dhe kontrole, të cilat mundësojnë identifikimin, monitorimin dhe administrimin e rreziqeve operationale.
2. Strukturat vendimmarrëse të operatorit përcaktojnë qartësisht rolet dhe përgjegjësitë në lidhje me adresimin e rrezikut operacional dhe miratojnë kuadrin e administrimit të këtij rreziku. Sistemet, politikat operationale, procedurat dhe kontrollet rishikohen, auditohen dhe testohen periodikisht si dhe pas çdo ndryshimi të rëndësishëm.
3. Operatori ka përcaktuar qartësisht objektiva për besueshmërinë operationale dhe ka hartuar politika për arritjen e këtyre objektivave.
4. Operatori siguron se sistemi ka kapacitet përshkallëzues për të përballuar volume stresi në rritje dhe mund të arrijë objektivat në nivelet e shërbimit.
5. Operatori përcakton politika gjithëpërfshirëse të sigurisë fizike dhe të informacionit që të adresojnë të gjitha kërcënimet dhe dobësitë e mundshme.
6. Operatori përcakton një plan vijueshmërie të biznesit që adreson ngjarjet që përbëjnë një rrezik domethënës për ndërprerje të operationeve të sistemit, duke përfshirë edhe rastet e një shkëputjeje madhore ose në shkallë të gjerë. Operatori teston planin dhe e rishikon atë të paktën një herë në vit.
7. Operatori identifikon, monitoron dhe administron rreziqet që pjesëmarrësit kritikë, infrastruktura të tjera financiare, ofruesit e shërbimeve dhe utiliteteve mund të shkaktojnë në operationet e sistemit. Për më tepër, operatori identifikon, monitoron dhe administron rreziqet që operationet e sistemit të tij mund të shkaktojnë tek infrastruktura të tjera financiare.

Neni 36 **Pranimi dhe kushtet për pjesëmarrje**

1. Operatori lejon akses të hapur dhe të drejtë në shërbimet e ofruara, të bazuara në përjasjen e administrimit të rrezikut për pjesëmarrje në të, dhe kur është e përshtatshme edhe për nënpjesëmarrësit.
2. Vendosja e kushteve për pjesëmarrje bazohet në garantimin e sigurisë dhe efikasitetit të operatorit si dhe tregjeve që iu shërben. Këto rregulla duhet të përshtaten dhe të jenë në përputhje me rreziqet specifike të operatorit, si dhe të bëhen publike. Me qëllim mbajtjen e standardeve të pranueshme të kontrollit të

rrezikut, një operator vendos kushte të cilat kanë ndikim më të ulët, sipas rrethanave, në akses.

3. Operatori monitoron zbatimin e rregullave të pjesëmarrjes në mënyrë të vazhdueshme dhe ka procedura të mirëpërcaktuara dhe publike për pezullimin dhe përjashtimin e pjesëmarrësve, të cilët shkelin rregullat, ose nuk i përmbushin më ato.

Neni 37

Marrëveshjet për pjesëmarrje në disa nivele

1. Operatori identifikon, vlerëson dhe administron rreziqet e krijuara nga marrëveshjet për pjesëmarrje me disa nivele (si për shembull: midis pjesëmarrësit dhe nënpjesëmarrësit).
2. Për qëllime të administrimit të rrezikut, një operator duhet të sigurohet që rregullat, procedurat dhe marrëveshjet kontraktuale lejojnë mbledhjen e informacionit për nënpjesëmarrësit, në mënyrë që të identifikohet, monitorohet dhe administrohet çdo rrezik material që mund të ngrihet në sistem nga kjo pjesëmarrje. Ky informacion mbulon të gjitha aspektet e mëposhtme:
 - a) proporcionalitetin e aktivitetit që pjesëmarrësit e drejtpërdrejtë zhvillojnë në emër të nënpjesëmarrësve;
 - b) numrin e nënpjesëmarrësve që shlyejnë nëpërmjet pjesëmarrësve individualë të drejtpërdrejtë;
 - c) vëllimet ose vlerat e urdhërtransfertave në sistem që e kanë origjinën nga çdo nënpjesëmarrës;
 - d) vëllimet ose vlerat e urdhërtransfertave nën shkronjën “c” të kësaj pike në proporcion me ato të pjesëmarrësve të drejtpërdrejtë, nëpërmjet të cilëve nënpjesëmarrësit aksesojnë sistemin.
3. Operatori identifikon varësitë materiale ndërmjet pjesëmarrësve dhe nënpjesëmarrësve që mund të ndikojnë në sistem.
4. Operatori identifikon nënpjesëmarrësit që paraqesin rrezik material në sistem dhe pjesëmarrësit e drejtpërdrejtë nëpërmjet të cilëve ata aksesojnë sistemin me synim për t'i administruar këto rreziqe.
5. Operatori rishikon rregullisht rreziqet që krijohen nga marrëveshjet e pjesëmarrësve në nivele. Operatori merr masa për zbutjen e rrezikut kur është e nevojshme të sigurohet që rreziqet janë administruar në mënyrën e duhur.

Neni 38

Ndërlidhjet

1. Operatori garanton se funksionimi i ndërlidhjeve të sistemit është në përputhje me rregullat e funksionimit dhe nuk ndikon funksionimin e rregullt të tij.
2. Përpara se të lidhë një marrëveshje me një operator tjetër për ndërlidhje, dhe në mënyrë të vazhdueshme sapo kjo ndërlidhje të jetë krijuar, operatori i sistemit identifikon, monitoron dhe administron të gjitha burimet të mundshme të rrezikut që rrjedhin nga kjo marrëveshje. Marrëveshjet për ndërlidhje projektohen në mënyrë që secili operator sistemi të jetë në gjendje të respektojë parimet e tjera mbikëqyrëse në këtë rregullore.

3. Një ndërlidhje midis dy operatorëve duhet të ketë një bazë ligjore të shëndoshë bazuar në juridiksionin përkatës, që mbështet projektimin e saj dhe siguron mbrojtje të përshtatshme për operatorët e sistemeve të përfshirë në lidhje.
4. Regjistrarët e ndërlidhur duhet të matin, monitorojnë dhe administrojnë rreziqet e tyre të kreditit dhe likuiditetit që lindin nga këto ndërlidhje. Çdo dhënie kredie ndërmjet regjistrarëve do të mbulohet plotësisht me kolateral të cilësisë së lartë dhe do të jetë subjekt i kufizimeve.
5. Ndalohet transferimi i përkohshëm i titujve ndërmjet regjistrarëve të ndërlidhur, ose të paktën duhet të ndalohet ritransferimi përpara se transferimi i parë të bëhet final.
6. Regjistrari i cili është në rolin e investuesit krijon një lidhje me një regjistrar emetues vetëm nëse marrëveshja siguron një nivel të lartë të mbrojtjes për të drejtat e pjesëmarrësve të regjistrarit investues.
7. Regjistrari investues që përdor një ndërmjetës për të operuar një ndërlidhje me një regjistrar emetues mat, monitoron dhe administron rreziqet shtesë (duke përfshirë rreziqet e kujdestarisë, të kreditit, ligjor dhe operacional) që rrjedhin nga përdorimi i ndërmjetësit.
8. Regjistrarët e ndërlidhur kanë procedura të shëndosha rikonsilimi për të siguruar që regjistrimet e tyre përkatëse janë të sakta dhe aktuale.
9. Ndërlidhjet midis regjistrarëve garantojnë respektimin e parimit të dërgimit kundrejt pagesës (*DvP*) ndërmjet pjesëmarrësve në regjistrat e ndërlidhur kur kjo është e mundur. Në rastin kur respektimi i këtij parimi nuk garantohet nga regjistrarët, njoftohet Banka dhe Autoriteti.

Neni 39 **Kontraktimi tek të tretët**

1. Operatori kërkon miratimin paraprak sipas nenit 17 dhe nenit 18 pika 1, shkronja “c” nga Banka për kontraktimin e aktiviteteve tek palët e treta të parashikuara në pikën 4 të këtij neni. Banka informon operatorin nëse autorizimi është dhënë/aprovuar ose refuzuar brenda tre muajve nga dorëzimi i aplikimit të plotë.
2. Banka zbaton mbikëqyrje të drejtpërdrejtë dhe tek ofruesit e shërbimeve të kontraktuara në rastet kur e gjykon të nevojshme dhe me rëndësi sistemike për sistemin.
3. Operatorët e sistemit janë përgjegjës për raportimin pranë Bankës për aktivitetet e ofruesve të shërbimeve të kontraktuara tek të tretët në rastet kur Banka nuk kryen mbikëqyrje të drejtpërdrejtë tek këta ofrues.
4. Operatori i sistemit siguron që, kur mbështetet tek një palë e tretë për kryerjen e funksioneve operacionale të cilat janë kritike për ofrimin e shërbimit të vazhdueshëm dhe të kënaqshëm për klientët dhe kryerjen e veprimtarive të tij në mënyrë të vazhdueshme dhe në nivele të kënaqshme, ndërmerri hapa të arsyeshëm për të shmangur rrezikun shtesë operacional. Transferimi tek të tretët i funksioneve të rëndësishme operacionale nuk mund të ndërmerret në mënyrë të tillë që të dëmtojë materialisht cilësinë e kontrollit të saj të brendshëm dhe aftësinë e mbikëqyrësit për të monitoruar pajtueshmërinë e shoqërisë me të gjitha detyrimet.
5. Ofruesi i shërbimeve të kontraktuara duhet të ketë procedura të shëndosha administrative dhe të kontabilitetit, mekanizma të kontrollit të brendshëm,

procedura efektive për vlerësimin e rrezikut, kontrole efektive dhe masa mbrojtëse për sistemet e përpunimit të informacionit.

Neni 40 **Efikasiteti dhe dobishmëria**

1. Shërbimet e ofruara nga operatori janë efikase dhe të dobishme, në përmbushjen e kërkesave të pjesëmarrësve të tij dhe të tregut ku ai operon.
2. Një operator ka një proces për të identifikuar dhe për të përmbushur nevojat e tregut të cilit i shërben, veçanërisht në lidhje me:
 - a) përzgjedhjen e marrëveshjeve të klerimit dhe të shlyerjes;
 - b) strukturën operative;
 - c) fushën e produkteve të klerimit ose të shlyerjes.
3. Një operator përcakton qartë objektivat dhe qëllimet, të cilat duhet të jenë të matshme dhe të arritshme si për shembull, në fushat e nivelit minimal të shërbimit, pritshmërisë së administrimit të rrezikut dhe prioriteteve të biznesit.
4. Operatori përcakton mekanizma për rishikimin e rregullt të kërkesave të parashikuara në pikat 2 dhe 3 të këtij neni, të paktën njëherë në vit.

Neni 41 **Procedurat dhe standardet e komunikimit**

Operatori përdor ose minimalisht përshtat, procedura dhe standarde të përshtatshme komunikimi, të pranuar në nivel ndërkombëtar, në mënyrë që të mbështesë efikasitetin e procesit të klerimit, shlyerjes dhe regjistrimit.

Neni 42 **Publikimi i rregullave dhe procedurave të rëndësishme**

Me qëllim publikimin e rregullave dhe procedurave të rëndësishme, operatori:

- a) adopton rregulla dhe procedura të qarta dhe të kuptueshme, të cilat i bëhen publike pjesëmarrësve dhe palëve të interesuara;
- b) bën publike përshkrime të qarta të dizenjimit të sistemit dhe operacioneve që kryen, si dhe të drejtat dhe detyrimet e pjesëmarrësve dhe operatorit, me qëllim që pjesëmarrësit të njihen me rreziqet e mbartura nga pjesëmarrja në sistem;
- c) ofron gjithë dokumentacionin dhe trajnimin e nevojshëm dhe të përshtatshëm me qëllim njohjen e pjesëmarrësve me rregullat dhe procedurat e operatorit, si dhe rreziqet që mbart pjesëmarrja në sistem;
- d) publikon tarifatat për shërbimet individuale që ofron, si dhe politikatat e uljes së tarifave dhe komisioneve. Gjithashtu, operatori jep përshkrime të qarta mbi tarifatat dhe komisionet për qëllime krahasuese;
- e) plotëson dhe bën publike zbatimin e standardeve të përcaktuara në këtë rregullore. Operatori përditëson zbatimin e tyre duke pasur parasysh ndryshime materiale të sistemit ose të ambientit, të paktën çdo dy vjet. Operatori publikon minimalisht të dhëna bazë mbi volumet dhe vlerat e transaksioneve të kryera në sistem.

Neni 43 **Komiteti i përdoruesve**

1. Regjistrari i Titujve krijon komitetet e përdoruesve për çdo sistem shlyerjeje të titujve që operon, të cilët përbëhen nga përfaqësues të emetuesve dhe të pjesëmarrësve të këtyre sistemeve. Këshillat/sugjerimet e komitetit të përdoruesve janë të pavarura nga çdo ndikim i drejtpërdrejtë i organeve drejtuese të Regjistrarit.
2. Regjistrari përcakton në mënyrë jodiskriminuese mandatin e secilit komitet të krijuar të përdoruesve, rregullat e nevojshme të qeverisjes për të siguruar pavarësinë dhe procedurat e tij operacionale, si edhe kriteret e pranimit dhe mekanizmat e zgjedhjes së anëtarëve të komitetit të përdoruesve. Rregullat e qeverisjes bëhen publike dhe sigurojnë që komiteti i përdoruesve i raporton në mënyrë të drejtpërdrejtë organeve drejtuese si dhe mban takime të rregullta.
3. Komitetet e përdoruesve këshillojnë organet drejtuese për rregullat kryesore që ndikojnë tek anëtarët e tyre, duke përfshirë kriteret për pranimin e emetuesve ose pjesëmarrësve në sistemet e tyre respektive të shlyerjes së titujve dhe në nivelin e shërbimit.
4. Komitetet e përdoruesve mund të japin një opinion jo detyrues tek organet drejtuese, i cili përmban arsyetime të detajuara në lidhje me strukturën e çmimeve të Regjistrarit.
5. Pa paragjykuar të drejtën e autoriteteve kompetente për t'u informuar në mënyrën e duhur, anëtarët e komitetit të përdoruesve duhet t'i nënshtrohen konfidencialitetit. Nëse kryetari i komitetit të përdoruesve përcakton se një anëtar ka një konflikt interesi aktual ose të mundshëm në lidhje me një çështje të veçantë, atëherë ai anëtar nuk do të lejohet të votojë për atë çështje.
6. Regjistrari i njofton menjëherë autoritetin kompetent dhe komitetit të përdoruesve, çdo vendim në të cilin organi drejtues vendos të mos ndjekë këshillat e komitetit të përdoruesve. Komiteti i përdoruesve mund të informojë autoritetin kompetent mbi çdo fushë në të cilën konsideron se këshillat e tij nuk janë ndjekur.

KREU V **MBIKËQYRJA**

Neni 44 **Mënyrat e mbikëqyrjes**

1. Banka dhe Autoriteti mbikëqyrin subjektet e licencuara bazuar në parimet ndërkombëtare për këta operatorë sipas ndarjes së fushave të veprimit të përcaktuara në Marrëveshjen "Për bashkëpunimin për licencimin, rregullimin dhe mbikëqyrjen e sistemeve të shlyerjes së titujve dhe shtëpive të klerimit të titujve".
2. Banka realizon mbikëqyrjen e operatorit duke u orientuar drejt parimit të administrimit të rreziqeve. Mënyrat e mbikëqyrjes janë:
 - a) inspektimi në vend;
 - b) mbikëqyrje në distancë.
3. Banka, në rast se e gjykon të arsyeshme, mund të vendosë standarde dhe kërkesa të tjera shtesë mbi operatorin, pjesëmarrësit dhe nënpjesëmarrësit e sistemit.

4. Për qëllime të mbikëqyrjes së veprimtarisë së sistemit, Banka mbikëqyr edhe aktivitetet për të cilat sistemi ka lidhur marrëveshje me të tretët (*outsourcing*) sipas nenit 17, pika 1, shkronja “c” dhe nenit 39.

Neni 45 **Inspektimi në vend**

1. Me qëllim që të sigurohet dhe të kontrollohet zbatimi i Ligjit për sistemin dhe i akteve nënligjore të nxjerra në zbatim të tij, punonjës të Bankës, si dhe persona të tjerë të kualifikuar, të autorizuar prej saj, mund të inspektojnë ambientet e punës së sistemit, operatorin, pjesëmarrësit dhe nënpjesëmarrësit, për të kontrolluar llogaritë, regjistrat, dokumentet dhe shkresa të tjera, për të marrë informacion dhe të dhëna prej tyre, si dhe të ndërmarrin veprime të tjera që Banka mund të vlerësojë si të nevojshme.
2. Operatori, pjesëmarrësit dhe nënpjesëmarrësit, vënë në dispozicion të Bankës llogaritë, regjistrat, dokumente dhe shkresa të tjera të kërkuara nga Ligji për sistemin dhe nga aktet nënligjore të nxjerra në zbatim të tij. Operatori, pjesëmarrësit dhe nënpjesëmarrësit vënë në dispozicion të Bankës çdo lloj informacioni dhe të dhënë shtesë, të cilat Banka i vlerëson si të nevojshme.
3. Si rregull, Banka njofton me shkresë zyrtare operatorin të paktën 10 (dhjetë) ditë pune përpara datës së inspektimit në vend, mbi programin e inspektimit dhe personat e përfshirë në procesin e inspektimit. Përfundimisht bëjnë rastet kur Banka e gjykon të nevojshme të kryejë një inspektim të papritur pranë operatorit.

Neni 46 **Mbikëqyrje në distancë**

1. Banka kryen mbikëqyrjen në distancë nëpërmjet njoftimeve të detyrueshme që operatori i jep në bazë të nenit 19 të rregullores, si dhe marrjes së raportimeve periodike nga operatori të përcaktuara në pikat 5 dhe 6 të këtij neni.
2. Operatori 1 (një) herë në vit, brenda tremujorit të parë, dorëzon pranë Bankës raportin e audituesit të jashtëm bashkë me pasqyrat financiare, dhe një shtojcë të posaçme, sipas nenit 46 të rregullores.
3. Raporti i mësipërm dërgohet në Bankë brenda 15 (pesëmbëdhjetë) ditëve nga dorëzimi tek operatori dhe pas njohjes me të të strukturave vendimmarrëse të operatorit.
4. Operatori çdo 1 (një) muaj dorëzon pranë Bankës informacion mbi aktivitetin e sistemit në lidhje me:
 - a) numrin dhe vlerën e transaksioneve të procesuara;
 - b) informacione të tjera të parashikuara në akte nënligjore të Bankës.Operatori duhet të garantojë në çdo moment, mundësinë e identifikimit të çdo urdhërtransferte dhe të informacionit që ajo mbart.
5. Operatori çdo vit, brenda tremujorit të dytë, dorëzon pranë Bankës informacion në lidhje me:
 - a) metodat e përdorura për të siguruar përputhshmërinë me rregullat dhe funksionimin e duhur të shërbimeve dhe sistemeve, në veçanti në lidhje me mbështetjen teknologjike;

- b) masat mbrojtëse të vendosura për sigurimin e besueshmërisë dhe integritetit të të dhënave operacionale dhe kontabël;
 - c) masat e marra për administrimin e rreziqeve dhe në veçanti ato në përgjigje të mangësive/problemeve të hasura gjatë operimit të sistemit;
 - d) masat organizative të ndërmarra në kuadër të parandalimit të pastrimit të parave;
 - e) rezultatet kryesore të aktivitetit të kontrollit të kryer brenda kompanisë në nivele të ndryshme të strukturës organizative;
 - f) raportet e testimave dhe kontrolleve të kryera mbi sigurinë e informacionit në infrastrukturën teknologjike IT që mbështet sistemin (të kryera nga palë të treta ose njësi të brendshme që janë të ndryshme dhe të pavarura nga njësitë operuese të sistemit).
6. Banka mund t'i kërkojë operatorit raportime *ad hoc* për çështje të veçanta dhe operatori vë në dispozicion informacionin sa herë që i kërkohet.

Neni 47

Shtojca e raportit të auditorit të jashtëm

Shtojca e posaçme përmban:

1. Vlerësimin e përputhshmërisë me rregullat e administrimit të rrezikut:
 - a) auditori i jashtëm kontrollon dhe vlerëson përputhshmërinë e rregullave të administrimit të rrezikut të sistemit në përputhje me përcaktimet e rregullores;
 - b) auditori i jashtëm vlerëson mjaftueshmërinë e sistemeve të administrimit të rreziqeve të sistemit duke u bazuar në vlerësimin e:
 - i. përputhshmërisë me kërkesat për strukturat organizative në lidhje me administrimin e çdo rreziku të veçantë;
 - ii. politikave dhe procedurave për administrimin e çdo rreziku të veçantë si dhe të zbatimit të tyre;
 - iii. mjaftueshmërisë së identifikimit, matjes dhe monitorimit të çdo rreziku të veçantë;
 - iv. mjaftueshmërisë dhe efikasitetit të sistemit të auditit të brendshëm në lidhje me administrimin e çdo rreziku të veçantë.
2. Vlerësimin e sistemit të kontrollit të brendshëm. Auditori i jashtëm kryen një vlerësim të veçantë të sistemit të auditit të brendshëm të sistemit, duke vlerësuar nëse:
 - a) operatori ka ngritur një sistem kontrolli të brendshëm të sigurt dhe efikas, në përputhje me përcaktimet e rregullores;
 - b) operatori ka krijuar njësinë e auditit të brendshëm, si njësi të pavarur nga pikëpamja funksionale dhe organizative nga njësitë e tjera organizative të sistemit të cilat kontrollon dhe nëse ajo funksionon në përputhje me përcaktimet e rregullores;
 - c) operatori ka krijuar sistem kontrolli të brendshëm të përshtatshëm për të shmangur konfliktin e interesave;

- d) operatori ka siguruar një numër të mjaftueshëm personeli, me kualifikime të duhura profesionale dhe përvojë, për funksionimin e sistemit të kontrollit të brendshëm, në mënyrë proporcionale me madhësinë, llojin, vëllimin dhe kompleksitetin e veprimtarive.
3. Vlerësimin e sistemit të informacionit:
- a) Auditori i jashtëm kryen një vlerësim të veçantë të gjendjes dhe të mjaftueshmërisë së sistemit për administrimin e informacionit të sistemit. Për këtë qëllim, ai:
- i. përcakton paraprakisht qëllimin dhe thellësinë e vlerësimit bazuar në vlerësimin e rrezikut (*risk-based*);
 - ii. zbaton metodat dhe procedurat e këtij vlerësimi bazuar në vlerësimin e rrezikut (*risk-based*);
 - iii. verifikon përputhshmërinë e sistemit të administrimit të informacionit me kërkesat/përcaktimet e rregullores.
- b) Auditori i jashtëm, bazuar në vlerësimin e sistemit të informacionit sipas shkronjës “a”, përcakton rreziqet kryesore ndaj të cilave sistemi është i ekspozuar.
4. Shtojca duhet të përmbajë shënime shpjeguese në lidhje me zbatimin e rekomandimeve të auditorit për periudhat e mëparshme për të gjitha funksionet e audituara, dhe në veçanti në lidhje me funksionin e auditit të brendshëm.
5. Shtojca duhet të përfshijë edhe opinionin e auditorit të jashtëm mbi saktësinë e raportimeve pranë Bankës sipas rregullores.

Neni 48

Kompetenca vendimmarrëse të Bankës

Banka mund të nxjerrë urdhra, udhëzime dhe vendime, nëpërmjet të cilave t’u kërkojë sistemit, operatorit, pjesëmarrësve dhe nënpjesëmarrësve për të vepruar ose për të mos vepruar, në çfarëdolloj mënyre që Banka e vlerëson të nevojshme ose të këshillueshme.

Neni 49

Masa ndëshkimore

1. Në rast të shkeljes së dispozitave të Ligjit për sistemin dhe të rregullores, Banka mund të vendosë të ndërmarrë masat e mëposhtme:
- a) Masa parandaluese. Banka ndërmerr ndaj operatorit një ose disa nga masat e mëposhtme:
- i. Banka paralajmëron operatorin për mosrespektimin e standardeve për një veprimtari të sigurt dhe të qëndrueshme dhe për këtë qëllim kërkon prej tij paraqitjen e një plani ose marrëveshjeje për ndërprerjen e veprimeve në kundërvajtje dhe ndreqjen e shkeljeve të dispozitave të Ligjit për sistemin dhe të akteve nënligjore të nxjerra në zbatim të tij dhe respektimin e standardeve për një veprimtari të sigurt dhe të qëndrueshme;
 - ii. Në zbatim të pikës 1, shkronjës “b”, nënshkronja “i” të këtij neni, operatori paraqet në Bankë planin apo marrëveshjen e mësipërme brenda 30

- (tridhjetë) ditëve nga marrja e kërkesës, sipas pikës 1 ose sipas afatit të caktuar nga Banka;
- iii. Banka, brenda 30 (tridhjetë) ditëve nga data e paraqitjes së planit ose marrëveshjes së propozuar nga operatori, njofton me shkrim këtë të fundit për miratimin ose jo të tyre, si dhe kërkon informacion shtesë, nëse gjykohet e arsyeshme. Banka mund të zgjasë afatin, brenda të cilit jepet njoftimi për miratimin e planit ose marrëveshjes.
- b) Masa mbikëqyrëse. Banka ndërmerr ndaj operatorit një ose disa nga masat e mëposhtme:
- i. i kërkon rritje të kapitalit dhe të burimeve financiare, me qëllim që të sigurojë funksionimin e sigurt, të rregullt dhe të vazhdueshëm të veprimtarisë së sistemit në kuadër të adresimit të ekspozimeve të mundshme;
 - ii. urdhëron ndërprerjen e veprimeve në kundërvajtje, si dhe ndreqjen e shkeljeve të dispozitave ligjore ose nënligjore.
2. Banka ndërmerr veprime të mëtejshme në rast të mosrespektimit të detyrimeve që rrjedhin nga Ligji për sistemin dhe aktet nënligjore.
 3. Banka vendos sanksione administrative sipas nenit 12 të Ligjit për sistemin.
 4. Sanksionet administrative dhe masat e tjera, të ndryshme nga revokimi ose pezullimi i licencës, miratohen dhe nënshkruhen nga Zëvendësguvernatori i Parë i Bankës.

Neni 50 Ankimi

1. Operatori i cenuar nga një akt administrativ i Bankës ka të drejtë të kërkojë shfuqizimin ose ndryshimin e këtij akti nga Guvernatori brenda 15 (pesëmbëdhjetë) ditëve nga data kur ankuesi ka marrë njoftim për aktin ose nga data e publikimit të tij.
2. Banka, para nxjerrjes së aktit administrativ, i jep operatorit, ndaj të cilit propozohet marrja e masës, të drejtën për t'u shprehur me shkrim brenda 5 (pesë) ditëve, në lidhje me marrjen e masës së propozuar.
3. Realizimi i ankimit administrativ te Guvernatori është kusht i domosdoshëm për ezaurimin e rekursit administrativ dhe për t'i dhënë mundësi operatorit të cenuar t'i drejtohet gjykatës.
4. Ankimi administrativ sipas pikës 1, nuk e pezullon zbatimin e aktit administrativ të nxjerrë nga Banka, në rastet kur kjo e fundit çmon se stabiliteti i sistemit financiar në tërësi, mund të cenohet apo të rrezikohet nga efekti pezullues i ankimit.
5. Ankimi administrativ paraqitet në formë shkresore dhe duhet të shprehë shkaqet për të cilat ankimohet akti administrativ, si dhe duhet të ketë të bashkëlidhur një kopje të aktit.
6. Në të gjitha ato raste kur Banka çmon se zbatimi i menjëhershëm i aktit administrativ i shërben interesave të sigurisë dhe qëndrueshmërisë së sistemit financiar në tërësi, ajo mund ta kushtëzojë fillimin e procedurës së ankimit administrativ me ofrimin nga ana e shtetasve ose subjekteve juridike të cenuara, të garancive juridike të përshtatshme për ekzekutimin paraprak dhe të menjëhershëm të aktit administrativ.

Kryetari i Këshillit Mbikëqyrës

Gent SEJKO

Formular nr. 1

**KËRKESË
DREJTUAR
BANKËS SË SHQIPËRISË
PËR T'U LICENCUAR
SI OPERATOR SISTEMI PËR SHLYERJEN E TITUJVE**

Emri i subjektit: _____

Vendndodhja e propozuar: Adresa _____, Shqipëri
(Qyteti) (Rrethi)

Me anë të kësaj kërkesë i drejtohem Bankës së Shqipërisë, duke i vënë në dispozicion çdo informacion të kërkuar prej saj, për të na pajisur me licencë për të kryer veprimtari si “Sistem për shlyerjen e titujve”.

Në aktivitetin që ne propozojmë të kryejmë, angazhohemi për zbatimin e ligjit 133/2013, datë 29.04.2013 “Për sistemin e pagesave” dhe të akteve nënligjore përkatëse.

Kërkuesit

Shënim: Kërkesa e shoqëruar me dokumentet dhe me formularët e kërkuar në mbështetje të rregullores dërgohen në adresën e mëposhtme:

**Departamenti i Sistemeve të Pagesave, Kontabilitetit dhe Financës
Banka e Shqipërisë**

Tiranë, Shqipëri.

Formular nr. 2

VENDIMI

I -----
(ORGANIT VENDIMMARRËS)

PËR CAKTIMIN E PËRFAQËSUESVE

----- (Organi vendimmarrës) vërteton që, me sa dimë e besojmë, informacioni i paraqitur në këtë kërkesë është i vërtetë dhe i plotë. Për më tepër, -----
----- (organi vendimmarrës) emëron dhe përcakton si përfaqësues:

(Emri)

(Atësia)

(Mbiemri)

Adresa: _____
(Rruga, Numri) (Qyteti) (Shteti)

(Numri i telefonit)

(Numri i faksit/teleksit)

Përfaqësuesi i mësipërm është i autorizuar të përfaqësojë subjektin dhe të paraqitet të nënshkruajë para Bankës së Shqipërisë, përveç rasteve kur Banka e Shqipërisë, do të kërkojë veprime personale nga anëtarët e ----- (organit vendimmarrës).

Përfaqësuesi është i autorizuar të bëjë gjithçka të nevojshme, në mënyrë sa më të plotë dhe të përbushë të gjitha synimet dhe qëllimet siç do të mund t'i bënte vetë i nënshkruari, nëse do të paraqiste dhe do të merrte personalisht gjithë korrespondencën dhe dokumentet nga Banka e Shqipërisë.

Datë _____,

(Emri mbiemri)

(Nënshkrimi)

Shënim: Ky formular duhet të vërtetohet nga noteri.

Formular nr. 3

**PARASHIKIMI I TË ARDHURAVE DHE SHPENZIMEVE
PËR 3 VITET E PARA TË AKTIVITETIT**

TË ARDHURAT

TOTALI I TË ARDHURAVE

Lekë

SHPENZIMET

TOTALI I SHPENZIMEVE

Lekë

TË ARDHURAT NETO PARA TAKSAVE

Lekë

Formular nr. 4

Deklaratë

Nëpërmjet së cilës unë deklaroj se informacioni i paraqitur këtu, me sa di dhe besoj, është i vërtetë dhe i saktë. Ai pasqyron të gjitha pasuritë dhe detyrimet dhe nuk përmban fshehje të fakteve. Deklaroj se informacioni i dhënë, i paraqitet vullnetarisht nga unë Bankës së Shqipërisë.

Çdo paraqitje e gabuar ose lënie jashtë e fakteve në këtë raport, mund të jetë shkak që Banka e Shqipërisë të refuzojë pjesëmarrjen time në kërkesë dhe në atë shkallë që kjo paraqitje e gabuar ose lënie jashtë e fakteve, pasqyron ndershmërinë dhe personalitetin tim, kjo mund të shërbejë si shkak për refuzimin e krejt kërkesës.

Në qoftë se kërkohet informacion financiar shtesë ose më i detajuar, unë do ta paraqes atë siç kërkohet nga Banka e Shqipërisë.

(Data)

(nënshkrimi i plotë)

Në qoftë se është i zbatueshëm:

(nënshkrimi i përgatitësit)

Nënshkruar në datë: _____

(Nënshkrimi i noterit)

Shënim: Do të plotësohet nga çdo aksionar.

Formular nr. 5

AUTORIZIM PËR DHËNIEN E INFORMACIONIT KONFIDENCIAL

(Të plotësohet secili prej dy formularëve të autorizimit në origjinal)

ATIJ QË MUND T’I INTERESOJË:

Unë, _____, me këtë shkresë autorizoj dhe i kërkoj çdo personi, firme, nëpunësi, organi ligjor, shoqate, organizate ose institucioni, të cilët kanë kontroll mbi çdo lloj dokumenti, regjistri ose informacioni tjetër që ka të bëjë me mua, t’i paraqesë origjinalin ose kopjet e çdo lloj dokumenti, regjistri apo informacioni tjetër Bankës së Shqipërisë, Departamentit të Sistemeve të Pagesave, Kontabilitetit dhe Financës apo ndonjë personi të autorizuar prej saj, për qëllime të inspektimit ose të kopjimit të tyre në zbatim të legjislacionit në fuqi në Republikën e Shqipërisë.

Emri Mbiemri

Adresa e plotë

Data (data /muaji/viti)

Nënshkrimi

Nënshkruar në praninë time

Data _____,

(NËNSHKRIMI I NOTERIT)

ATIJ QË MUND T’I INTERESOJË:

Unë, _____, me këtë shkresë autorizoj dhe i kërkoj çdo personi, firme, nëpunësi, organi ligjor, shoqate, organizate ose institucioni, të cilët kanë kontroll mbi çdo lloj dokumenti, regjistri ose informacioni tjetër që ka të bëjë me mua, t’i paraqesë origjinalin ose kopjet e çdo lloj dokumenti, regjistri apo informacioni tjetër Bankës së Shqipërisë, Departamentit të Sistemeve të Pagesave, Kontabilitetit dhe Financës apo ndonjë personi të autorizuar prej saj, për qëllime të inspektimit ose të kopjimit të tyre në zbatim të legjislacionit në fuqi në Republikën e Shqipërisë.

Emri Mbiemri

Adresa e plotë

Data

Nënshkrimi

Nënshkruar në datë _____

(NËNSHKRIMI I NOTERIT)

Shënim: Do të plotësohet nga çdo aksionar.